

onderwijsmagazine

Inzicht

Februari 2009 nr

01

Inzicht is een uitgave van de Vereniging Openbaar Onderwijs

08

Clemens Cornielje over rapport onderwijstijd

10

Tijd rijp voor fusie traditioneel en realistisch rekenen

22

Antoine Bodar pleit voor afschaffing bijzonder onderwijs

0800 5010, voor ouders over onderwijs

Voor vragen en antwoorden, kijk op pagina

0800
5010

32

Edukans SCOOOLS

scholen
voor
scholen

Copyright André Ruigrok

Wat is SCOOOLS?

Bij SCOOOLS haalt uw school geld op voor een door u zelf gekozen SCOOOLS-school in een ontwikkelingsland. Van deze school ontvangt u tussentijds foto's en een verslag.

Voor elke €2,- die de leerlingen ophalen, krijgen ze een Edukanskaart met WereldWeetjes.

Met deze kaarten spelen ze mee met een klassenspel. Zo gaat sparen vanzelf en de weetjes zijn bovendien interessant bij de Aardrijkskundesles. 25% van de opbrengst mag u besteden voor uw eigen school.

Willem Wever filmt SCOOOLS project

Ewout Genemans van Willem Wever gaat op bezoek bij een SCOOOLS project. Kijk naar de uitzendingen en beleef mee hoe kinderen daar naar school gaan.

Wanneer start SCOOOLS? Op een door u gekozen moment tussen januari en mei.

Hoe lang? Bepaal zelf of u een korte of lange actie houdt.

Opgeven? Vul onderstaande bon in of meld u aan via www.edukans.nl/scools

9160916

■ **Ja, wij willen graag meer weten over SCOOOLS. Stuur ons gratis informatie.**

■ **Ja, wij doen mee met SCOOOLS. Stuur ons de benodigde materialen**

Aantal deelnemende leerlingen: Aantal deelnemende klassen:

We kiezen voor een project in: India Malawi Peru Ethiopië

Naam school

Contactpersoon

Adres

Postcode en Plaats

Telefoon

E-mail

Bon opsturen naar: Edukans SCOOOLS | Antwoordnummer 737 | 3800 VA Amersfoort

www.edukans.nl/scools

Van de makers van Schoenmaatjes

 edukans
scools

Michiel Jongewaard

Cito-toets

'Hij kán het, meneer.' De ouders proberen de meester te overtuigen: hij kan het wel, maar misschien laat hij het nog niet genoeg zien. Toch klinkt er ook wel wat twijfel in door. Hij kan het toch wel? Iedere meester of juf van groep 8 heeft de belangrijke taak om ouders een advies voor het vervolgonderwijs van hun kind te geven. Die adviezen baseert de leerkracht allereerst op eigen ervaringen en op het uitgebreide leerlingvolgsysteem. Tot slot bevestigen de resultaten van de eindtoets in verreweg de meeste gevallen het schooladvies. Maar voor de ouders is met name de uitslag van de toets belangrijk, in de wetenschap dat veel scholen in het voortgezet onderwijs juist die score gebruiken als norm voor toelating. De eindtoets is daardoor veel meer bepalend voor de toekomst van het kind. Dus hopen de ouders maar dat hun kind genoeg punten scoort om te worden toegelaten op de school naar keuze. Nogal belangrijk dus, die eindtoets. Binnenkort worden de uitslagen ervan weer bekendgemaakt. Dan zal ook blijken of het televisiemaker Prem Radhakishun is gelukt om zijn 'televisiekinderen' de toets met succes te laten maken. Hij selecteerde een aantal kinderen met een leerachterstand, gaf ze tien weekenden bijles en maakte er een televisieprogramma van. Zijn doel: laten zien dat het niveau van de leerlingen één of twee schooltypen kan stijgen door intensief onderwijs en het vergroten van hun zelfvertrouwen. In het programma spaart hij de scholen niet, door hen nadrukkelijk verantwoordelijk te houden voor het dreigende falen bij de eindtoets. We zien huilende kinderen en snikkende ouders. Natuurlijk willen leerkrachten, net als de ouders, dat ieder kind eruit haalt wat erin zit. Omdat de eindtoets zo belangrijk is geworden voor toelating tot de middelbare school, trekken zij er extra aan. Op sommige scholen wordt zelfs uitgebreid geoefend met de eindtoets van vorig jaar, zodat de kinderen de werkwijze al kennen. Maar voor het advies van de leerkracht is die eindtoets eigenlijk helemaal niet belangrijk. Die weet namelijk allang wat een kind wel of niet kan. Bovendien ziet de leerkracht ook het verschil tussen een dromerig kind en een haantje-de-voorst. Tussen een flierefluiter en een fanatiekeling. Dát verschil kent de eindtoets niet. Maar dat verschil is wél mede bepalend voor het succes op de middelbare school. U begrijpt het al. De Vereniging Openbaar Onderwijs is om al deze redenen geen voorstander van de eindtoets als onderdeel van het schooladvies en zeker niet als norm voor toelating. Het is ten hoogste een middel voor scholen om hun uitkomsten te vergelijken. Het voorstel van de PO-raad om de eindtoets pas aan het eind van het schooljaar af te nemen, is daarom een prima idee. Een goed schooladvies komt ten slotte maar van één iemand: de leerkracht.

- 04** Kort nieuws
- 07** Rimpels
- 08** Clemens Cornielje: bij goed onderwijs horen voldoende lesuren
- 10** Tijd rijp voor fusie traditioneel en realistisch rekenen
- 13** Reactie Vereniging Openbaar Onderwijs op rapport onderwijstijd
- 14** Ieder kind op school een eigen trompet
- 17** Column Alexander Pechtold
- 18** Den Haag kent lange traditie in natuur- en milieueducatie
- 21** Nieuwe website Vereniging Openbaar Onderwijs
- 22** Antoine Bodar: onderwijs als breekijzer voor integratie
- 24** De Haagse Scholen als zelfstandig ondernemer
- 27** Denises moeizame weg om haar diploma te bemachtigen
- 30** Leerkrachten Archipelscholen draaien warm voor levensbeschouwing
- 32** 5010: vraag en antwoord

JAARGANG 143 nr. 1 - februari 2009
Verschijnt 7x per jaar - Oplage 11.000

REDACTIE

Jaap Adema - Jan Barendse
Lineke Eerdmans - Fred Kruidenberg
Rob Limper.
Eindredactie: Michiel Jongewaard
e-mail: redactie@voo.nl

AAN DIT NUMMER WERKTEN MEE

Paul Bijlsma (5010 p32), Evert Bosman,
Marion Braat (opmerkelijk p36),
Anita Janse en Alexander Pechtold.

FOTO OMSLAG

José Krijnen

LIDMAATSCHAP VERENIGING OPENBAAR ONDERWIJS

Het lidmaatschap loopt van 1 januari t/m 31 december. Aanmelding kan schriftelijk of telefonisch. Opzegging van het lidmaatschap en andere wijzigingen dienen schriftelijk te geschieden vóór 1 december.

VORMGEVING EN DRUK

Hollandia Media Productions
Hollandia Printing, Heerhugowaard

ADVERTENTIES

Bureau Vereniging Openbaar Onderwijs

REDACTIE EN ADMINISTRATIE

Bureau Vereniging Openbaar Onderwijs,
Postbus 60182, 1320 AE ALMERE
tel.: (036) 533 15 00
fax: (036) 534 04 64
Bezoekadres: Louis Armstrongweg 120
voo@voo.nl
www.voo.nl

Overname van artikelen is, mits met vermelding Inzicht, Vereniging Openbaar Onderwijs, toegestaan.

Inzicht nummer 2 van 2009

verschijnt op 25 maart 2009.

Inzicht nummer 3 van 2009

verschijnt op 6 mei 2009.

De uiterste inleverdatum voor kopij voor nummer 3 is: 19 maart 2009.

Met de nieuwe website is het algemene ledenwachtwoord vervallen. Leden kunnen vanaf nu een persoonlijk wachtwoord instellen op www.voo.nl.

Medialessen op school

De nieuwe website www.medialessen.nl is bestemd voor leraren die mediawijsheid in hun lessen willen integreren of mediawijsheid apart in een les willen behandelen. De site is een initiatief van stichting Kennisnet, stichting Mijn Kind Online en de Vereniging Openbare Bibliotheken. Ook de Vereniging Openbaar Onderwijs is als partner bij de site betrokken. Op de website voor het primair en voortgezet onderwijs worden bestaande medialessen op één plek verzameld, zoals lessen over beeldmanipulatie op internet en in kranten. De medialessen zijn samengesteld door professionele organisaties, maar ook door leraren zelf. ●

Nieuw loket Stichting Onderwijsgeschillen

Per 1 januari 2009 biedt de Stichting Onderwijsgeschillen één loket aan het onderwijs, waar het gaat om landelijke commissies voor onder andere beroep, klachten en medezeggenschaps geschillen. In de nieuwe stichting zijn de commissies van LCG-WMS (Landelijke Commissie voor Geschillen WMS), SGO (Stichting Geschillencommissies Onderwijs) en VOS/ABB ondergebracht. Het werkterrein strekt zich daarmee uit van primair onderwijs tot en met het hoger onderwijs. Meer informatie staat op www.ondwijsgeschillen.nl. ●

Conferentie voor ouders over passend onderwijs

Op zaterdag 28 februari vindt in Drachten de eerste ouderconferentie over passend onderwijs plaats. Passend onderwijs moet vanaf 2011 ervoor zorgen dat ook kinderen met bijzondere onderwijsbehoeften, bijvoorbeeld door een beperking, optimaal gebruik kunnen maken van onderwijsvoorzieningen. Kinderen mogen dan niet meer thuis zitten wegens gebrek aan passende voorzieningen. Tijdens de conferentie krijgen ouders antwoord op hun vragen, maar worden zij ook gevraagd hun ervaringen en ideeën uit te wisselen. De conferentie wordt georganiseerd in opdracht van het Landelijk Steunpunt voor Ouders (POLSO), waarin ook de Vereniging Openbaar Onderwijs is vertegenwoordigd. Deelname aan de conferentie is gratis. Meer informatie staat op www.zylt.nl. ●

Directeur Vereniging Openbaar Onderwijs in adviescommissie excellentie

Directeur Rob Limper van de Vereniging Openbaar Onderwijs is benoemd in de onafhankelijke adviescommissie excellentie, die op verzoek van staatssecretaris Dijkzma subsidieaanvragen van scholen zal beoordelen. Scholen kunnen van 1 januari tot 28 februari 2009 subsidie aanvragen voor innovatieve projecten die leiden tot een uitdagend aanbod voor (hoog-)begaafted leerlingen. Dijkzma wil basisscholen zo stimuleren om meer uit talentvolle leerlingen te halen. Meer informatie en het aanvraagformulier is te vinden op www.cfi.nl. ●

Schoolkosten in het voortgezet onderwijs

Alle medezeggenschapsraden in het voortgezet onderwijs hebben een brochure over schoolkosten ontvangen. De brochure, waaraan ook de Vereniging Openbaar Onderwijs heeft meegewerkt, is door het ministerie samengesteld en verstuurd. Komend school-

jaar ontvangen de scholen in het voortgezet onderwijs zelf de bijdragen voor de aanschaf van de benodigde leermiddelen. Met de brochure in de hand kunnen medezeggenschapsraden in overleg met de schoolleiding naar beheersing van de schoolkosten stre-

ven. Ook kunnen medezeggenschapsraden controleren of scholen zich aan de spelregels houden bij de inning van de vrijwillige ouderbijdrage. De brochure is te downloaden op www.voo.nl/schoolkosten. ●

Meer aanmeldingen bètastudies

Steeds meer hbo-studenten kiezen voor een technische opleiding. Uit cijfers van de HBO-raad blijkt dat het aantal studenten dat in 2008 met een studie in de richting bètatechniek begon, bijna vijf procent hoger is dan het jaar daarvoor. In totaal volgen bijna 384.000 studenten een studie aan een hogeschool. De raad wil dat in 2009 het aantal bètastudenten nog verder toeneemt, omdat de komende jaren een toenemend tekort aan mensen met een technische vakopleiding wordt verwacht. ●

Rijksbekostiging humanistisch en godsdienstig vormingsonderwijs eindelijk geregeld

De overheid gaat vanaf het schooljaar 2009/2010 leraren godsdienstig en humanistisch vormingsonderwijs (gvo en hvo) op openbare basisscholen net als andere docenten bekostigen. De Tweede Kamer is daar onlangs mee akkoord gegaan. De Vereniging Openbaar Onderwijs heeft daar samen met zo'n twintig organisaties jarenlang voor geijverd. Het gaat om (niet verplichte) lessen onder schooltijd aan kinderen van wie de ouders daarom vragen. ●

Nieuwe huisstijl Vereniging Openbaar Onderwijs

De Vereniging Openbaar Onderwijs heeft een nieuw logo. Verschillende uitingen van de vereniging, waaronder briefpapier, folders en het onderwijsmagazine Inzicht hebben een geheel nieuwe vormgeving gekregen. De internetsites zijn vervangen door een nieuw internetportaal op www.voo.nl. De bestaande sites van de Vereniging Openbaar Onderwijs, waaronder www.ouderraden.nl, www.medezeggenschapsraden.nl en www.verantwoordoverblijven.nl, hebben een nieuwe plek gekregen in het nieuwe portaal op www.voo.nl. De informatie is ook via de bovenstaande adressen nog te bereiken. Op de nieuwe internetsite komen de vier expertisegebieden van de Vereniging Openbaar Onderwijs sterk naar voren: Openbaar Onderwijs, Ouders en School, Medezeggenschap en School en Opvang. Leden van de Vereniging Openbaar Onderwijs kunnen zich op www.voo.nl aanmelden, waarna zij toegang hebben tot extra informatie. ●

Wegwijs bij pesten

Trainingen 'Veiligheid op school'

Pestweb, een onderdeel van het Centrum voor School en Veiligheid, organiseert in 2009 trainingen met als thema 'Veiligheid op school'. Deze trainingen bestaan uit twee studiedagen met verschillende workshops. In de workshops komen verschillende thema's aan bod, waaronder Signaleren en aanpak van pesten, Digitaal pesten, De lastige klas: voorkomen en ingrijpen en Klassenregels: hoe houd je ze levend? Tijdens de studiedagen worden leerkrachten verschillende handvatten aangeboden om de veiligheid op school te vergroten. De trainingen zijn bedoeld voor het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en de beroeps- en volwasseneneducatie. Voor meer informatie: www.pestweb.nl. ●

Nieuwe boekhouder Vereniging Openbaar Onderwijs

Per 1 februari is Gerard Rutten in dienst getreden als boekhouder bij de Vereniging Openbaar Onderwijs. Hij volgt Rieske Troost op, die ruim negen jaar als boekhouder werkzaam was. Gerard heeft hij bij verschillende bedrijven als administrateur gewerkt. ●

VOO-congres 2009

Zaterdag 18 april 2009 vindt in Regardz Eenhoorn in Amersfoort het jaarlijkse congres van de Vereniging Openbaar Onderwijs plaats. Tijdens het congres wordt ook een nieuw lid van de Raad van Toezicht gekozen, in verband met een huidige vacature. Geïnteresseerden voor deze functie kunnen een profielschets opvragen bij het bureau van de Vereniging Openbaar Onderwijs, via 036 533 15 00. Over het programma en de wijze van aanmelding volgt nadere informatie. ●

Scholenbouwprijs en omgevingsprijs 2008

Staatssecretaris Dijkema heeft de winnaars van de Scholenbouwprijs 2008 bekendgemaakt. Het thema van deze editie was 'Het duurzame schoolgebouw, kwaliteit in samenhang'. Prijswinnaar in de categorie primair onderwijs is brede school De Matrix in Hardenberg, die daarmee een cheque van € 15.000,- won. De omgevingsprijs in het primair onderwijs is gewonnen door obs De Vlinder in Ter Apel. Deze nieuwe school is volgens de jury goed aangepast aan de bosrijke omgeving en verdient daarom de omgevingsprijs; een ingelijste foto van de school en een cheque ter waarde van € 4.000,-. ●

5010 opent meldpunt voor MR over gratis schoolboeken

Van 1 maart tot 15 juni 2009 opent 5010, de gratis informatie- en adviesdienst voor ouders met vragen over onderwijs, haar telefoonlijnen speciaal voor medezeggenschapsraden met vragen en klachten over de invoering van de gratis schoolboeken in het voortgezet onderwijs. Bel gratis 0800 5010, kies of draai eerst 1 (onderwijs), dan 4 (voor openbaar) of ga naar www.voo-5010.nl voor uitgebreide informatie. U kunt uw vraag ook via de website stellen. ●

0800 5010

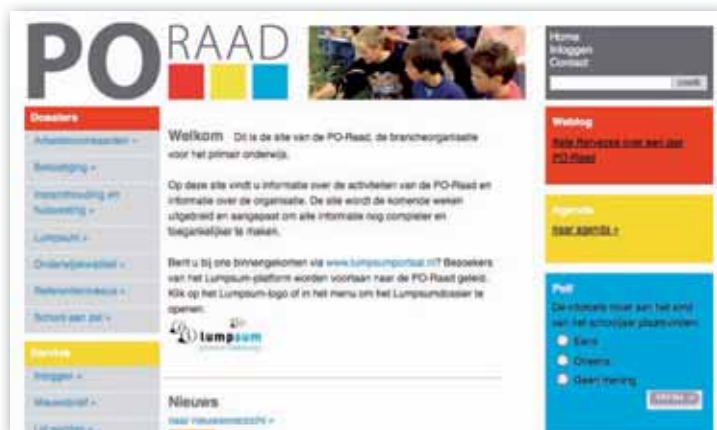
Internetplatform voor leraren

Tijdens de Nationale Onderwijs Tentoonstelling (NOT) in Utrecht werd door minister Plasterk het officiële startschot gegeven voor een online kennisplatform voor leraren. De internetsite, Leraar24 genaamd, stelt leraren in het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs in staat kennis en ervaringen uit te wisselen. Het platform geeft leraren

vooral praktische oplossingen en voorbeelden die zij direct in de dagelijkse onderwijspraktijk kunnen toepassen. De site wordt voor een belangrijk deel door leraren zelf gemaakt. Een onafhankelijke raad met leraren uit verschillende sectoren bepaalt de thema's van het platform. Het platform is te vinden op www.leraar24.nl. ●

PO-Raad

De PO-Raad, de brancheorganisatie voor het primair onderwijs, heeft een nieuwe internetsite gelanceerd. De PO-Raad behartigt de gemeenschappelijke belangen van de besturen in het basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs. Onlangs mocht de organisatie de miljoenste leerling noteren via de aansluiting van besturen. De PO-Raad richt zich onder andere op bekostiging, werkgeverschap en de hoofdlijnen van het onderwijsbeleid. Meer informatie staat op www.po-raad.nl. ●

Rob Limper
Directeur
Vereniging Openbaar Onderwijs

Exameneisen aanscherpen of niet

Scholen zijn zelf verantwoordelijk voor de schoolexamens. Daardoor is het mogelijk dat er een verschil ontstaat tussen het cijfer voor een schoolexamen en dat voor het centraal examen, waarvoor de opgaven van buiten komen. Soms zijn die verschillen groot. Zo groot, dat het de wenkbrauwen doet fronsen. Beide cijfers bepalen het eindcijfer. En score je bij het centraal examen een dikke onvoldoende, dan kan die door het schoolexamen worden gecompenseerd. Het diploma wordt dan toch gehaald. Fijn voor de leerling, maar voldoet dat diploma dan wel aan het niveau dat nodig is voor een vervolopleiding?

Staatssecretaris Van Bijsterveldt vindt van niet. Daarom komt zij met een voorstel om de examens aan te scherpen vanaf het schooljaar 2011-2012. Voor het centraal examen moet het gemiddeld cijfer een voldoende zijn. En er mag maar één vijf zijn voor Nederlands, Engels of wiskunde in havo en vwo. Naar het vmbo wordt nog gekeken.

Een gelegenheidscoalitie van de leerlingenorganisatie, een ouderorganisatie, Forum en de VO-raad haalde ruim de pers. Kranten willen nogal eens overdrijven. Dat deden ze nu ook: 'Leerlingen, ouders en schoolleiders keren zich massaal tegen staatssecretaris.' Die massaliteit valt nogal tegen als je bedenkt dat er 19 landelijke onderwijsorganisaties zijn. De gelegenheidscoalitie vindt dat de maatregel vooral kwetsbare leerlingen treft (dyslexie, eenzijdig getalenteerd, allochtone leerlingen). Daarnaast gaat het accent op het centraal examen ten koste van de brede maatschappelijke ontwikkeling, vinden zij.

Het kon niet uitblijven en bleef ook niet uit: Het hoger onderwijs pleit voor verzwarening van de exameneisen. En het mag nog wel iets meer zijn dan nu wordt voorgesteld. Het hoger onderwijs klaagt al enige tijd dat het gemiddelde niveau van de nieuwe studenten daalt. De hamvraag is: pas je het examen aan aan de kwaliteit van de leerling of leidt je de leerling toe naar een vooraf vastgestelde norm?

Het laatste ligt meer voor de hand dan het eerste. De vervolopleiding is er niet om inhaalprogramma's te geven op die punten waar het voortgezet onderwijs (en soms zelfs het basisonderwijs) steken heeft laten vallen. De samenleving moet erop kunnen vertrouwen dat een diploma waarde heeft en houdt. En een leerling wordt er niet gelukkiger op als de vervolopleiding of het werk op grond van een diploma verwachtingen heeft die hij of zij niet kan waarmaken. En voor kwetsbare leerlingen die het niveau wel aankunnen, maar daarbij extra hulp nodig hebben, bestaat een waaier aan ondersteuningsmogelijkheden. Aanscherpen dus, zoals een meerderheid in de Tweede Kamer inmiddels ook heeft besloten!

Vereniging Openbaar Onderwijs

Nieuw in de MR? kom naar MR-Start!

Voorjaar 2009: In het hele land bijeenkomsten voor nieuwe MR-leden
MR-Start is een bijeenkomst speciaal voor ouders en leerkrachten die kort geleden zijn gekozen in de medezeggenschapsraad (MR). U bent in één avond met de rechten en plichten van de MR zijn en wat de raad in de praktijk heeft te maken. Verder kunt u volwaardig meedelen in uw MR.

Leer de spelregels van de medezeggenschap
Bij MR-Start medezeggenschap vergelijken met een spel. Om het te kunnen spelen zijn verschillende partijen nodig: de spelers, de tegenpartij en andere keuzes.

Locaties
Op de achterkant vindt u een overzicht van de verschillende plaatsen en data voor het voorjaar van 2009 (en bijeenkomst start om 19.30 en duurt 22.00 uur). Bij telefoon 15 deelt u het adres van de locatie mee.
MR-Start op locatie is gratis. Deelnemers betalen voor de vervoerskosten naar de voorstelling bij MR-Start op locatie. Informatie naar de voorstelling bij MR-Start op locatie: 036-533 15 00.

Ook voor MR-leden: Cursus medezeggenschap
In die bijeenkomst gaat u dieper in op complexe onderwerpen. Hoort de boeiende "MR" en "De praktijk" serie u uit zes verschillende modules om de cursus aan uw wensen en praktijk aan te passen. 1500 op www.voo.nl/cursussen.

Ondersteuning op maat: MR-Support
Uw medezeggenschapsraad zoekt, ontbreekt en heeft nog veel complexe zaken. Als u tegen problemen aanloopt voor u zelf maar ook voor de MR, dan kan MR-Support u helpen. Het is een gratis dienst van de Vereniging Openbaar Onderwijs. Praktisch, betaalbaar en als u wilt ook op locatie. Bel 036-533 1500 of mail naar mr@voo.nl.

Cursusaanbod voor nieuwe MR-leden

In maart en april biedt de Vereniging Openbaar Onderwijs MR-Start cursussen aan voor leden van de medezeggenschapsraad (MR). MR-Start is speciaal bedoeld voor ouders en leerkrachten die kort geleden zijn gekozen in de medezeggenschapsraad. Tijdens de cursus worden de rechten en plichten van de MR behandeld. Het programma vindt u op www.voo.nl/cursussen. De cursusdata en plaatsen zijn:

- Zwolle op woensdag 25 maart 2009
- Den Bosch op dinsdag 31 maart 2009
- Amsterdam op maandag 6 april 2009
- Heerenveen op dinsdag 7 april 2009
- Arnhem op woensdag 8 april 2009
- Utrecht op woensdag 15 april 2009
- Weert op donderdag 16 april 2009
- Den Haag op donderdag 16 april 2009 ●

Citotoets aan einde schooljaar goed idee

De Vereniging Openbaar Onderwijs is het eens met het advies van de PO-raad, de sectororganisatie voor het primair onderwijs, om de eindtoets naar het einde van het schooljaar te verschuiven. Sinds jaar en dag pleit de Vereniging Openbaar Onderwijs ervoor om het oordeel van de leerkracht van groep 8 doorslaggevend te laten zijn in het schooladvies. De absolute hantering van de eindscores door scholen voor voortgezet onderwijs leidt al jaren tot ongelijke situaties. Door de Cito-eindtoets naar het einde van het schooljaar te verschuiven, wordt dit probleem opgelost, maar blijven de scores wel beschikbaar als een van de middelen om scholen te vergelijken. ●

Clemens Cornielje wil dat scholen bewuster plannen

Bij goed onderwijs horen voldoende lesuren

Toen een fors aantal scholen in het voortgezet onderwijs vorig jaar boetes kreeg uitgedeeld van het ministerie, omdat er te weinig uren les was gegeven, ontstond grote onrust. Leerlingen verzetten zich met stakingen tegen zogenoemde ophokuren, die scholen massaal zouden hebben ingesteld om aan de norm van 1040 lesuren te voldoen. Na verhitte discussies besloot de staatssecretaris een commissie in te stellen, die onderzoek moest doen naar een redelijke urennorm. Commissievoorzitter werd Clemens Cornielje, commissaris van de Koningin in Gelderland en van huis uit een echte onderwijzman. In het net verschenen rapport pleit de commissie voor een wettelijke norm van 1000 verplichte lesuren per jaar en voor inkorting van de zomervakantie van zeven naar zes weken.

Een van de drie hoofdconclusies van uw commissie is dat scholen een inspirerend en uitdagend onderwijsprogramma moeten bieden. Gebeurt dat volgens u te weinig?

'Nee. Maar het is wel van belang om op te merken dat een leraar voortdurend leerlingen moet inspireren en aanzetten tot leren, ieder lesuur van de dag. Dat leraren dat als een zware baan ervaren, begrijp ik. Het vak van leraar is een verantwoordelijk vak. Je kunt het zien als topsport.'

Er is geen leraar, lijkt me, die zijn eigen lessen niet inspirerend vindt. Heeft u desalniettemin adviezen? Wanneer is een onderwijsprogramma uitdagend?

'Je kiest voor het leraarsvak omdat je graag iets wilt overbrengen. Ik kan me van de periode dat ik zelf leraar was ook goed herinneren dat je heel veel over hebt voor de leerlingen. Zeker als je ziet dat ze zelf iets oppakken of enthousiast worden om te leren. Daar heb je als leraar heus het vingertje van de overheid niet voor nodig. Maar je moet wel de voorwaarden creëren voor goed onderwijs. Die ruimte geven wij nu terug aan de leraren en scholen.'

Clemens Cornielje

Clemens Cornielje is Commissaris van de Koningin in de provincie Gelderland. Hij is daarnaast voorzitter van de AOC-raad, een brancheorganisatie in het onderwijs. Cornielje was jarenlang actief als onderwijsspecialist voor de VVD in de Tweede Kamer. Als voorzitter van de Commissie Onderwijstijd presenteerde hij in december vorig jaar het adviesrapport 'De waarde van een norm'. Dit rapport is te downloaden op www.voo.nl/onderwijstijd.

Zijn de lessen nu, door nieuwe lesmethoden en gebruik van nieuwe media, niet al veel meer inspirerend dan vroeger?

'Niet per se. Mijn biologieleeraar was voor mij een enorm inspirerende docent. Die man kon fantastisch vertellen. Zo goed dat ik zelf biologie ben gaan studeren. Je zou kunnen zeggen dat hij naar de huidige maatstaven ouderwets onderwijs gaf, maar het waren toch echt uitstekende lessen. Daarom zijn alle vormen van onderwijs goed, zolang het dat inspirerende karakter heeft dat past bij een goede docent. Daarom moet iedere docent dicht bij zichzelf blijven.'

Hoe voorkom je als school eindeloze discussies met leerlingen over wat een les inspirerend en uitdagend maakt?

'Discussies moet je niet voorkomen. Natuurlijk is niet iedere les leuk. Het curriculum schrijft voor dat je Nederlands moet leren, of wiskunde. Dat kunnen leerlingen niet leuk vinden, maar dat staat natuurlijk buiten de discussie. Wij vinden dat scholen meer ruimte moeten hebben om te bepalen hoe ze hun lessen inrichten. Maar de toets is wel aan de leerlingen en ouders. Zij moeten aangeven of het een inspirerend en uitdagend programma is. Dat is tenslotte een voorwaarde om überhaupt te willen leren.'

Wat u duidelijk in uw rapport stelt, is dat scholen nauwkeuriger moeten inroosteren en rekening moeten houden met bijvoorbeeld studiedagen. Gebeurt dat nu te weinig?

'Ja. Hierdoor vallen er te veel lessen uit, waar ouders terecht over klagen. Een goede spreiding van de studiedagen, vergaderdagen en het opstarten en afsluiten van het schooljaar spelen een belangrijke rol bij het verlagen van de werkdruk, voor zowel leraren als

Clemens Cornielje pleitte in het rapport van de Commissie Onderwijstijd voor een norm van 1000 verplichte uren in het voortgezet onderwijs.

leerlingen. Kijk, als je het verplichte aantal uren in slechts een beperkt aantal weken propt, dan moeten al die uren in een te korte periode worden gerealiseerd. Dan is dat niet alleen de ervaren werkdruk, maar ook de reële werkdruk. We willen toe naar een evenwichtiger jaarritme. Daarom stellen we voor om leerlingen zes weken zomervakantie te geven, in plaats van zeven. Deze week wordt dan omgezet in vijf roostervrije dagen voor de leerlingen, die scholen in overleg met de medezeggenschapsraad (MR) naar eigen inzicht kunnen inplannen. Deze dagen kunnen leraren gebruiken voor vergaderingen of studiedagen, terwijl leerlingen dan vrij zijn. Door deze betere spreiding wordt de werkdruk verlaagd.'

Een andere opvallende constatering die uw commissie doet, is dat scholen zich moeten verantwoorden aan leerlingen en ouders, ook wel horizontale verantwoording genoemd. Hoe vrijblijvend is deze aanbeveling?

'Wij hebben niet expliciet beschreven hoe scholen zich moeten verantwoorden. Maar vrijblijvend is het allerminst. Zo vindt de commissie dat de ouder- en leerlingengeledingen van de MR instemmingsrecht moeten krijgen op het rooster, de planning van het jaar. In de Wet medezeggenschap op scholen moet dat worden aangepast. Ik vind verder dat scholen zich moeten verantwoorden over hun planning en aanpak. Dat kunnen zij bijvoorbeeld doen in een jaarverslag, waarin zij laten zien óf en hoe zij naar leerlingen en ouders hebben geluisterd.'

Ziet de inspectie er op toe dat scholen ook daadwerkelijk verantwoording afleggen?

'In zoverre, dat er natuurlijk een beoordelingskader van de inspectie is. De commissie vindt dat dit een referentiekader moet worden, dat ouders en leerlingen kunnen benutten bij de beoordeling van het programma. Als in het referentiekader bijvoorbeeld staat dat voor excursies of een projectweek vijf keer acht uur mag worden opgenomen in het programma, en een school daarnaast ook nog eens twee extra uren op een avond inroostert, moeten ouders aan de bel trekken. Dan kunnen zij aan de hand van dat kader vragen wat de school in die extra twee uur doet. Wij denken dat het referentiekader hierdoor een veel dynamischer karakter krijgt. Ik vind het overigens van belang dat bijvoorbeeld ook de Vereniging Openbaar Onderwijs meedoet in dat debat. Als vertegenwoordiger van ouders moet je ook handvatten geven hoe je zo'n referentiekader moet hanteren. Scholen verschillen van elkaar in cultuur en kleur. Maar ik weet dat de Vereniging Openbaar Onderwijs, net als ik, het belangrijk vindt dat ouders betrokken zijn bij het wel en wee op school en, nog meer eigenlijk, bij de kwaliteit van de school. Daar is onderwijstijd een belangrijk aspect van.' ●

Reactie Vereniging Openbaar Onderwijs

Wat vindt de Vereniging Openbaar Onderwijs van de urennorm?
Op pagina 13 leest u de mening van de Vereniging Openbaar Onderwijs over de aanbevelingen van de Commissie Onderwijstijd.

Stichting Goed Rekenonderwijs geeft nieuwe rekenmethode uit

Tijd rijp voor fusie van traditioneel en realistisch rekenen

Realistisch rekenen leek de afgelopen dertig jaar een onaantastbaar synoniem voor verbeterd rekenonderwijs. Het klinkt ook goed, want wie zit nu te wachten op niet-realistisch rekenen? Er waren wel kritische geluiden, maar die werden niet gehoord, laat staan geaccepteerd. Daar lijkt een einde aan te zijn gekomen. Het onderwijs zelf beseft al langer dat realistisch rekenen niet altijd tot succes leidt. De stichting Goed Rekenonderwijs, vorig najaar officieel gestart, pleit voor terugkeer van het vroegere 'koopmansrekenen', maar mét behoud van de verworvenheden van het realistisch rekenen. Mede-initiatiefnemer Marisca Milikowski is blij dat er eindelijk ruimte is voor kritiek en verbetering.

De winst van het realistisch rekenen is dat kinderen, meer dan vroeger, begrip en praktisch inzicht wordt bijgebracht. Veel leerkrachten zullen het daarmee eens zijn. Maar juist deze benadering, die vaak gepaard blijkt te gaan met een gebrek aan herhalingsoefeningen en te weinig 'rekenruukjes', zet vooral zwakke rekenaars op achterstand. De stichting Goed Rekenonderwijs ijvert voor erkenning van dit probleem.

'Rekenen houdt me al heel lang bezig', aldus Marisca Milikowski. 'Eigenlijk al vanaf het moment dat ik als onderwijsjournalist voor De Waarheid schreef (het partijblad van de vroegere Communistische Partij Nederland). Ik ben opgeleid als Neerlandica, maar koos al snel

voor een nieuwe studie, psychologie. Daardoor ben ik nog meer geïnteresseerd geraakt in rekenen en uiteindelijk ben ik daar ook op gepromoveerd. Met een onderzoek naar hoe getalskennis ligt opgeslagen in je hoofd.' Marisca Milikowski richtte vorig jaar samen met onder andere de hoogleraren Henk Tijms en Jan van de Craats de stichting Goed Rekenonderwijs op. Doel is een beweging op gang te brengen die het rekenonderwijs kan verbeteren. Milikowski: 'Ik had altijd nog een appeltje te schillen met die constructivistische benadering. Ik geloof niet dat je leert rekenen door maar van onderaf het begrip te laten groeien. Je moet daarvoor wel degelijk een structuur aanbrenge voor getalskennis en rekenvaardigheden. Terwijl de filosofie van het Freudenthal Instituut, dat de methode van het realistisch rekenen heeft ontwikkeld, is dat kinderen door steeds uitbreidend begrip leren rekenen.'

De gelukkige rekenklas

Al voordat de stichting werd opgericht, stelde Marisca Milikowski samen met onderwijspsycholoog Tom Braams het boek 'De gelukkige rekenklas' samen, waarvoor zij en een aantal pro-

minente wiskundigen gedetailleerde beschouwingen van het huidige rekenonderwijs schreven. 'Onderwijsvernieuwing', schrijven Milikowski en Braams in de inleiding, 'is niet alles wat oud is terzijde schuiven, maar nieuwe kennis benutten om bestaande methodes te verbeteren. Radicale vernieuwing is een hachelijke zaak en zou alleen maar omarmd moeten worden, als er overtuigend bewijs is dat het aanzienlijk betere resultaten oplevert.' De titel van het boek is, niet toevallig, een verwijzing naar Theo Thijssen's boek 'De gelukkige klas', waarin Thijssen in het begin van de twintigste eeuw nog sprak over 'fijne cijfersommen'. Die fijne cijfersommen blijken inmiddels niet zo meer te worden gewaardeerd, in ieder geval niet op de pabo's.

Milikowski: 'Een aantal jaren terug gaf ik op een basisschool in de buurt rekenondersteuning aan zwakke rekenaars. Ik zei tegen de leerkrachten: "Ik ga met die groep kinderen tafels stampen, niet met een computer, maar gewoon steeds sneller de tafels opzeggen. Met een stopwatch erbij." Op een goed moment kenden die kinderen de tafels hartstikke goed, waarop

Het is toch zonde van je goede denktijd, als je iedere keer moet nadenken hoeveel 5 x 7 is?

Marisca Milikowski gaf op een basisschool rekenondersteuning en leerde de kinderen met succes de tafels.

de leerkrachten vroegen of ik dat ook niet met de andere kinderen kon doen. Maar op een goed moment kreeg ik boze briefjes van mensen, die vonden dat ik geen tafels mocht stampen. Dat is strijdig met hoe dat de aankomende leerkrachten op de pabo wordt geleerd. Kreeg ik een e-mailtje van een pabo met: "Marisca, ik zag het materiaal van jou, dat vind ik niet goed, wil je daarmee stoppen?"

Daar begrijp ik dus niets van. Want ik merkte tegelijkertijd dat de leerkrachten zelf aanliepen tegen beperkingen van de methodes; te weinig oefenstof, vaak slecht gestructureerd. Met niet al te briljante rekenaars moet je natuurlijk niet hebben dat als je iets nieuws aan de orde stelt, het pas na drie weken weer terugkomt. Je moet blijven oefenen. Dat zijn gewoon basale didactische principes.'

Ik geloof niet dat je leert rekenen door maar van onderaf het begrip te laten groeien.

Zonde van je denktijd

Een belangrijke constatering is dat de stichting het realistisch rekenen niet categorisch afwijst. Milikowski is er juist van overtuigd dat kinderen rekenen nu leuker vinden dan vroeger. Doordat er meer praktisch inzicht en begrip wordt gekweekt, zijn leerlingen vaak enthousiaster en onthouden ze beter. 'In de rekenmethodes moet echt meer zitten dan alleen maar sommen, dus ook denkvragen. Maar je moet dat pas doen, nadat de routines er goed in zitten. Daarna kun je gaan spelen met toepassingen in de praktijk. Met het realistisch rekenen blijft het voorbereidende werk veelal achterwege en dan is het spelen natuurlijk niet leuk, laat staan effectief. Het is toch zonde van je goede denktijd, als je iedere keer moet nadenken hoeveel 5×7 is? Dat je dan moet gaan construeren: "O ja, ik weet wat 10×7 is, dan ga ik daar de helft van nemen." In de tussentijd had je dan een veel diepere gedachte kunnen hebben. Ik ben helemaal niet tegen het interessanter maken van rekenen, maar ik denk niet dat je ver komt met begrip, als je de routines niet kent.'

Nieuwe rekenmethode

Inmiddels is de stichting Goed Rekenonderwijs druk bezig met het (laten) uitgeven van een nieuwe rekenmethode, waarin elementen van het realistisch denken worden gecombineerd met de vroegere rekenmethodes. Milikowski: 'Begin vorig jaar maakten wij kennis met Arjen de Vries, een gepensioneerd →

Kinderen moeten voldoende oefeningen krijgen om routines goed aan te leren.

hoofdonderwijzer, die in zijn vrije tijd samen met zijn zwager een hele rekenmethode bleek te hebben gemaakt. Hij kwam dat aan ons laten zien, alles handgeschreven in ordners, een stuk of dertien delen. Zelfs mooie kleuterstof zat erin. Toen ontstond al snel het idee om de methode uit te geven. Uitgevers wisten zich eerst geen raad met deze handgeschreven bladen.'

In die methode zaten al veel elementen die je nu zou kunnen benoemen als realistisch rekenen. Volgens Milikowski in de methode een prachtig voorbeeld van een afgewogen combinatie. 'Je moet dus niet denken dat de methode heel ouderwets is. Zo wordt er ruimte gemaakt voor zelfstandig

werken, wat nu erg 'in' is. Maar wel ervan uitgaand, dat als je zelfstandig werken wilt bevorderen, je voldoende oefenstof moet aanbieden. Met andere woorden, dat kinderen dus even voort kunnen. Dat is vaak het probleem met die nieuwe methodes, dat je als leerkracht geen moment de tijd hebt om even een kind afzonderlijk te helpen. Dat is ook wat Arjen de Vries me vertelde. Die zei: "We hadden combinatieklassen met drie groepen en op een goed moment hadden we de methode 'Pluspunt'. Nou, dat ging gewoon helemaal niet. Dan hadden de kinderen permanent aandacht nodig, daar werd je gek van." Die methode heeft trouwens ook drie verschillende kleuren boeken; een

geel, rood en blauw boek. Daar valt geen touw aan vast te knopen voor een leerkracht. Zeker niet als je in de onderbouw werkt en even een keer invalt in groep acht.'

Gemotiveerd

Dat enthousiasme voor rekenen een voorwaarde is om er echt goed in te worden, beaamt Milikowski. 'Ik kan me mijn eerste wiskundeles op het Zaanlands Lyceum nog goed herinneren. Van tevoren dacht ik dat wiskunde me wel ging lukken. Ik had op de basisschool tenslotte een acht voor rekenen. Geen probleem dus. Tijdens die eerste les op het lyceum schreef die beste man, ik geloof dat hij Ten Geuzendam heette, op het bord: $a+a=2a$. Volgens mij is dat het laatste dat ik dat jaar van wiskunde heb geleerd. Die man wilde ons een wereld intrekken, waar ik helemaal niet in wilde. Wiskundeleraren waren soms ook zó vreemd. Gelukkig ben ik daar later anders tegenaan gaan kijken, maar het is goed dat het rekenonderwijs uitdagender is geworden. De uitdaging nú is alleen om weer wat van die traditionele methodes terug te halen én te bewaren.' ●

Stichting Goed Rekenonderwijs

Stichting Goed Rekenonderwijs is een initiatief van prof. dr. Jan van de Craats, prof. dr. Henk Tijms, drs. Tom Braams, dr. Marisca Milikowski en drs. Liesbeth van der Plas. De stichting wil het rekenen van leerlingen verbeteren door de ontwikkeling en verspreiding van deugdelijk lesmateriaal. Daarom wordt er in het voorjaar van 2010 in samenwerking met Uitgeverij Noordhoff een volledig uitgewerkte rekenmethode uitgegeven voor groep 3 tot en met 8 van de basisschool. Uitgangspunt is het werk van Arjen de Vries en Piet Terpstra, twee ervaren basisschooldocenten, die met hun rekenmethode uitstekende resultaten hebben bereikt. In het comité van aanbeveling van de stichting zitten onder andere Nico Frijda, Alexander Rinnooy Kan, Gerard 't Hooft, Vincent Icke en Henriëtte Maassen van den Brink. Meer informatie staat op www.goedrekenonderwijs.nl.

Reactie Vereniging Openbaar Onderwijs op 'De waarde van een norm', een rapport van de Commissie Onderwijstijd

De Vereniging Openbaar Onderwijs vindt dat de onderwijstijd in het voortgezet onderwijs genormeerd moet zijn en dat een norm ook moet worden gehandhaafd. De commissie onderwijstijd komt met een aantal aanbevelingen. De meest verstrekkende is 1000 klokuren voor alle leerlingen. Een onderscheid tussen schoolsoorten en/of tussen onder- en bovenbouw wordt niet gemaakt, met uitzondering van het examenjaar, waarvoor 700 uren gelden. In de meeste aanbevelingen kan de Vereniging Openbaar Onderwijs zich meer of minder vinden. De 1000 urennorm vindt geen waardering bij de Vereniging Openbaar Onderwijs.

De commissie heeft er goed aan gedaan allereerst het begrip 'onderwijstijd' te definiëren. We weten dan waarover we praten: bekwaam onderwijspersoneel is pedagogisch-didactisch verantwoordelijk, de tijd is gepland en maakt onderdeel uit van het verplichte programma en inspirerend en uitdagend onderwijs draagt bij aan een zinvolle invulling van de totale studielast. Met zo'n definitie zijn in de toekomst de 'ophokuren', waarin de leerlingen uitsluitend op school zijn om 'uren te maken', uitgesloten. Dat is winst. De definitie is door de liefhebber nog scherp te slijpen. Een principieel punt is of het gaat om 'bekwaam' of om 'bevoegd en bekwaam' onderwijspersoneel.

De commissie neemt een voorschot op de wetgeving over governance. Scholen moeten zich horizontaal verantwoorden over de realisatie en de kwalitatieve invulling van de onderwijstijd en ouders en leerlingen betrekken bij het schoolbeleid. En de school laat zien wat met de reacties is gebeurd. Daar is niets op tegen, net zo min als hoe de rol van de onderwijsinspectie wordt gedacht. Dat niet de individuele leerling maar het groepsniveau als uitgangspunt door de inspectie wordt genomen getuigt van realiteitszin.

Lastiger is de 1000 uur voor alle leerlingen en elke schoolsoort. Om te beginnen gaat het vmbo, dat door 60% van de leerlingen wordt bezocht, 40 uur terug. Juist in het vmbo was de oorspronkelijke 1040 uur geen probleem. En juist in het vmbo is het voorstelbaar dat leerlingen baat hebben bij veel onderwijstijd. De Vereniging Openbaar Onderwijs handhaaft daarom het standpunt dat de onderwijstijd per schoolsoort en vervolgens per leerling met een bandbreedte moet worden vastgesteld. De ene leerling is de andere niet.

Sommige leerlingen hebben behoefte aan veel begeleiding, andere vinden zelf meer hun weg op school. En ook het ene vak is het andere vak niet. Een leerling kan het met sommige vakken moeilijk hebben en andere vakken op zijn sloffen halen. De Vereniging Openbaar Onderwijs pleit daarom voor een minimum en maximum aantal uren per schoolsoort, waardoor de school optimaal kan aansluiten bij elke leerling. Dan leg je echt de 'pedagogisch-didactische verantwoordelijkheid' uit de definitie van onderwijstijd neer waar hij hoort: bij de docent. Net als bij eerdere vaststelling van de urennorm gaat deze commissie opnieuw uit van de schoolorganisatie en niet van de leerling.

Dat de verschillen in onderwijstijd per regio door de vakantiespreiding moeten worden opgelost spreekt voor zich, evenals dat scholingsactiviteiten voor docenten niet ten koste mag gaan van de onderwijstijd. Winkels zijn ook niet dicht als er klanten zijn.

Moedig van de commissie is om voorstellen te doen over een heilig huisje in het onderwijs: de schoolvakantie. De zomervakantie gaat terug van zeven naar zes weken, naast een kerstvakantie van twee weken en een meivakantie van een week. Er zijn vijf roostervrije dagen voor de leerlingen, die in overleg met de medezeggenschapsraad worden ingeroosterd, en evenzo vele dagen voor docenten voor opstarten en afronden. De commissie gaat ervan uit dat de docenten op de roostervrije dagen op school zijn. Hun gemiddelde werkweek wordt zo iets korter. Een school kan de zomervakantie dus zeven weken laten, vijf schoolweken van vier dagen inroosteren of welke variant dan ook toepassen. Die vrijheid komt een school zeker toe, net als de vrijheid om aan elke leerling onderwijstijd aan te bieden dat bij hem of haar past; een bandbreedte dus. ●

Onder schooltijd krijgen de kinderen les van een professionele trompetleraar.

Muziekles op een openbare school op de Veluwe

Ieder kind op school een eigen trompet

Noordeinde ligt in de gemeente Oldebroek, op de grens van Gelderland en Overijssel en op vier kilometer afstand van de Hanzestad Kampen. Noordeinde is een overzichtelijk dorp. Je bent er in een minuut doorheen. Er wonen ongeveer tweehonderd mensen, er is een kerk, een dorps huis en een school. Een openbare school. Dat is wel bijzonder in een gemeente waar de inwoners in meerderheid verschillende protestantse kerken bezoeken. Op de openbare school is iedereen welkom, ongeacht geloofsovertuiging.

TNoorderhuukien is het dorps huis in Noordeinde. Op een waterkoude winterse dag, eind november klinkt er muziek uit het dorps huis. Het is elf uur in de ochtend en aarzelend, maar wel met volume, hoor je het geluid van trompetten die een sinterklaasliedje ten gehore brengen. De melodie is te herkennen: 'Dag Sinterklaasje, daaaag'. Als je op het geluid afgaat, kom je aan de zijkant van het gebouw uit. Een kleine, wat kale ruimte. Achter de ramen zitten acht kinderen. Ze hebben allemaal een blinkende

trompet in hun handen, zitten op een krukje en voor elke speler staat een muziekstandaard met daarop de notenbalken van het sinterklaasliedje. Eén man staat temidden van de kinderen, je ziet en hoort hem uitleg geven. Hij blaast een paar noten door de ijle lucht. De kinderen zetten in. Ze worden ritmisch begeleid door een cd'tje, dat wordt afgespeeld op een tuner die op een kast staat. 'Dank u Sinterklaasje...' Muziekles voor de bovenbouw van openbare basisschool Het Noordermerk. Acht leerlingen leren noten lezen en

trompet spelen. Maar toen werd er een valse noot geblazen...

Schoolplan

Het begon met vragen van een ouder aan een adviseur van 0800-5010, de informatie- en adviesdienst voor ouders over onderwijs: 'Vorig jaar is onze school begonnen met een pilot trompetles voor de bovenbouw. Dit jaar gaat die pilot door. Kan de directie van onze school zelf bepalen hoe zij de muzieklessen indeelt? En is het niet eenzijdig om twee sessies trompet in twee jaar te geven? En ook niet

als sommige kinderen er moeite mee hebben en het echt niet leuk vinden? En krijgen kinderen als huiswerk mee dat zij elke dag moeten oefenen op de trompet? En mag de leerkracht kinderen verplichten thuis te oefenen op de trompet?' De vragenstelster besluit haar vragen met op te merken dat naar haar mening de basisvakken eerst aan de beurt zijn voor huiswerk. Het antwoord van 5010 was eenvoudig en duidelijk: 'Een school kan niet eenzijdig leerlingen verplichten om huiswerk voor trompetles te doen. Dit kan alleen als het beschreven staat in een document (bijvoorbeeld in het schoolplan) waarmee de medezeggenschapsraad (MR) heeft ingestemd. Het onderwijsaanbod wordt ingevuld door het team en de directie. Dit gebeurt binnen de kaders van het schoolplan. Sla dat plan er op na; staat er niets over in, dan kan de MR met recht daartegen ageren.'

Die meester toetert maar wat

Op een mooie, frisse winterdag wordt de reis aanvaard naar Noordeinde. Een prachtige rit door de bedauwde polders, die bijna onmerkbaar aansluiten op de oevers van de voormalige Zuiderzee. Een weids landschap, soms onderbroken door een rij slanke populieren en een verre boerenhofstede. Smalle weggetjes doorkruisen de uitgestrekte grasvlaktes. Noordeinde heet de bezoekers welkom. Het Noordermerk is direct na het passeren van het plaatsnaambord zichtbaar. Samen met dorpshuis 't Noorderhuukien vormt de school het culturele centrum van het dorp. De 24 leerlingen van de school komen uit de wijde omgeving en natuurlijk uit het dorp zelf. Negentig procent van de kinderen in de basisschoolleeftijd gaat naar Het Noordermerk. Een echte platelandsschool. Rennie Oosterveld is meerschools directeur, in dienst

Volgens directeur Rennie Oosterveld is thuis oefenen wel nuttig, maar zeker niet verplicht.

Muziekles voor de bovenbouw van openbare basisschool Het Noordermerk. Acht leerlingen leren noten lezen en trompet spelen.

van de Stichting prOo en als zodanig belast met de leiding van twee scholen met vier locaties. Ze wil graag praten over haar scholen en vooral over de trompetlessen. Want het zit haar een beetje dwars dat er commotie is ontstaan over deze lessen, vooral toen Inzicht er in het oktobernummer een vrolijk stukje aan wijdde in de rubriek VOO Actueel. 'Die meester, die toetert maar wat', was de conclusie. Ten onrechte, vindt de directeur.

Afscheidsconcert

Rennie Oosterveld: 'Het begon toen we aan het praten waren over de positie van onze scholen. In de gemeente Oldebroek zijn we nu de enige school voor openbaar onderwijs. Enige profilering zou niet slecht zijn, was de opvatting. Onze algemeen directeur van prOo, Piet Uneken, had al contact met de

muziekschool uit Harderwijk. Kunnen we een stimulans geven aan het onderwijs met muzieklessen door vakdocenten, was de vraag. Maar hoe zet je dat op? De trompet kwam voorbij. Een mooi instrument, in principe niet al te moeilijk om het te leren spelen en een belangrijk instrument in de amateurmuziekwereld. In ons gebied zijn veel muziekverenigingen actief. Die zijn gebaat bij een instroom van kinderen die er lol in hebben om in zo'n orkest te spelen. Dat bleek een goed uitgangspunt.

Martin Snijders, leraar blaasmuziek van de Harderwijker muziekschool zou de lessen verzorgen, gedurende een half jaar, één keer in de week, op tien scholen van prOo. De kosten voor de leerkracht zou de stichting gedeeltelijk voor haar rekening nemen als boven-

schoolse investering. We zochten contact met de Rabobank. Die hebben een Cultuurfonds. En zij waren bereid het grootste deel van de aanschafkosten van de trompetten voor hun rekening te nemen. We konden beginnen. Dat was vorig jaar. De kinderen kregen les met behulp van een goede methode (Easy Steps), ze leerden aardig wat basisprincipes, leerden noten lezen. En de techniek van het blazen natuurlijk. De leerlingen waren enthousiast. We konden beschikken over een ruimte van het dorps huis, want in school zou het wat lastig zijn vanwege het geluid. Aan het eind van het schooljaar hebben de leerlingen een mooi afscheidsconcert gegeven. Geweldig was dat. Er was alle reden om de pilot met een jaar te verlengen.'

Gewoon een lesvak als taal en rekenen

'We hebben niet zo maar besloten om met de trompetlessen te beginnen', zegt Rennie Oosterveld. 'Daar is in het team over gesproken. Men zag het zitten.' Oosterveld pakt het schoolgids. 'Kijk hier staat het, pagina 10, onder het hoofdstukje de muzisch-expressieve vakken: "Naast het reguliere muziekonderwijs dat wordt onderwezen met de methode Moet je doen, gaat de bovenbouw evenals vorig jaar leren trompetspelen. Een half jaar zullen de leerlingen eens per week praktijkervaring opdoen met noten lezen, maat, ritme

In ons gebied zijn veel muziekverenigingen actief. Die zijn gebaat bij een instroom van kinderen die er lol in hebben om in zo'n orkest te spelen.

enzovoort." Ze krijgen de trompetten in bruikleen. Ze kunnen ook thuis oefenen. Als school zijn we erg enthousiast over de mogelijkheid aan deze pilot mee te kunnen doen.' Oosterveld concludeert: 'Toen we als team en directie besloten om mee te doen aan de pilot, hebben we het in het eerste jaar aangekondigd in de MR. Dit jaar staat het in de (door de MR

goedgekeurde) schoolgids. Omdat het schoolplan loopt van 2007 tot 2011 kon het daar niet meer in.

Inderdaad, alle kinderen uit de bovenbouw moeten deelnemen aan trompetles. Het is gewoon een lesvak, zoals taal en rekenen. Ook als ze het niet leuk vinden. Dat is niet raar. Want je hebt ook kinderen die zinsontleding niet leuk vinden of hoofdrekenen of gymnastiek. En wat het huiswerk betreft: de kinderen zijn enthousiast en een aantal wil ook verder met de muziek. Muziekleraar Martin Sniijders zei: "Als je drie keer in de week tien minuten oefent, heb je het heel snel in de vingers." Dus zeggen wij: Als je thuis wilt oefenen, hartstikke leuk, moet je vooral doen, dan mag je de trompet mee naar huis nemen. Let wel: als je het leuk vindt om te

Obs Het Noordermerk

Met vierentwintig leerlingen, twee leslokalen, twee groepen (1 tot en met 4 en 5 tot en met 8) een speellokaal en een multifunctionele ruimte, is obs Het Noordermerk zo'n kleine school, dat het nooit een zelfstandige status zou kunnen bereiken. Maar door het samengaan van de drie openbare scholen in de gemeente Oldebroek kon de school na 1996 blijven bestaan. Het Noordermerk werd een nevenvestiging van De Wereldwijde in Wezep en kwam aan haar naam door een creatieve inval van de ouderraad in de jaren tachtig: de polder Oosterwolde bestaat uit vier 'merken' (bemalingsgebieden): Eektermerk, Lummermerk, Bolsmerk en Noordermerk. De school maakt deel uit van de Stichting prOo (primair Openbaar onderwijs Noord-Veluwe).

In het dorps-
huis
blazen de kinderen
er lustig op los.

doen. Het moet niet. En het is al helemaal geen verplicht huiswerk. Dat is het hele verhaal.'

Acteur

Daar zitten ze in een kring, acht leerlingen uit de bovenbouw. Deze groep volgt de pilot voor het tweede jaar. Het is te horen. Bart, Jorrik, Peter, Rik, Merijn, Robbert, Maarten en Kellie blazen met kennelijk genoeg de noten van het papier. De groep is geconcentreerd, luistert naar leraar Martin Sniijders en klinkt als een ensemble, mooi gelijk, goed van toon en lekker hard. De les gaat veel te vlug voorbij. De trompet gaat in de koffer, de muziekstandaard wordt opgevouwen. 'Ik neem hem altijd mee naar huis', zeggen Peter-Jan en Maarten. 'Thuis kun je lekker oefenen, wanneer je maar wilt, natuurlijk niet te lang, want dan wordt iedereen thuis een beetje gek van het lawaai.' 'Ik vind het saai', zegt Kellie. Maar Robbert vindt het weer hartstikke leuk. Bij het verlaten van de oefenruimte in 't Noorderhuukien zegt een leerling terloops: 'Ach ik hou wel van muziek hoor, maar ik maak me niet zo druk over die lessen.' 'Waarom niet?' 'Ik word toch acteur.' ●

Alexander Pechtold

Tweede Kamerlid en
fractievoorzitter D66

Wie klein is, moet slim zijn

Dit is mijn eerste column voor Inzicht. Twee jaar lang zal ik proberen jullie op deze plaats mee te nemen naar mijn Haagse werkkamer. Daar is het nieuwe politieke jaar begonnen met de crisis in het Midden-Oosten en de voortdurende crisis in onze eigen economie. Aan de horizon gloort hoop: op 20 januari is Barack Obama aangetreden als president van de Verenigde Staten. Vooral zijn ideeën over duurzame investeringen in mensen om de Amerikaanse economie een stimulans te geven, spreken mij erg aan. Meer geld voor onderwijs, onderzoek en wetenschap moeten nieuwe TomTom's, Googles, Apples en Microsofts creëren.

Daar kunnen wij nog iets van leren. Echte investeringen in de kwaliteit van ons onderwijs zijn nodig om onze kenniseconomie concurrerend te houden. Nederland moet kijken naar de toekomst, maar het huidige beleid staart zich blind op het hier en heden. Het geld wordt gestoken in 'gratis' schoolboeken en maatschappelijke stages, in plaats van in kwaliteitsverbetering of internationalisering.

Goed onderwijs is cruciaal. Voor zelfontplooiing, voor de weg naar zelfstandigheid. En voor een samenleving waarin iedereen de kans krijgt het beste uit zichzelf te halen. Onderwijs is de bakermat van onze kenniseconomie. Een investering dus met een gegarandeerd rendement. Vraag daar vandaag de dag maar eens om bij de gemiddelde bank!

Onze kenniseconomie heeft dus een flinke onderhoudsbeurt nodig om de concurrentie met andere landen en economieën aan te kunnen. Nederlandse jongeren concurreren op de arbeidsmarkt niet langer alleen met elkaar, maar met jongeren uit alle EU-landen. En ook van buiten Europa komen steeds meer knappe koppen onze arbeidsmarkt op. Toch raakt Nederland meer toptalent kwijt dan dat we erbij krijgen. Juist door die internationalisering. Dat moet anders, talent moet niet alleen worden aangetrokken, het moet vooral behouden blijven.

Tot voor kort dachten we namelijk dat China en India slechts met ons concurreerden om de productie van goedkope kleding en speelgoed. Maar niets is minder waar. China maakt een explosieve ontwikkeling door op het gebied van onderwijs en onderzoek.

Die ontwikkeling moet Nederland ook doormaken. Want kansen liggen er. Wie klein is, moet slim zijn. Onze scholen, bedrijven en universiteiten moeten tot de slimste van de wereld gaan behoren. Dat besef lijkt langzaam door te dringen, maar wat mij betreft te langzaam. We willen wel behoren tot de top-5 van kenniseconomieën, maar weigeren echt inzet en financiële middelen vrij te maken. Dat kunnen we ons niet permitteren. Ambitie is nodig. Zowel Kamer als kabinet moet zich voor langere tijd binden aan extra middelen voor onderwijs en onderzoek.

Den Haag kent een lange en bijzondere traditie in natuur- en milieueducatie

Al 35 jaar gaan kinderen naar School in Bos

De gemeente Den Haag beschikt sinds 1973 over een groot landhuis in Drenthe, midden in de natuur: School in Bos in Wilhelminaoord, gemeente Westerveld. De meeste Haagse basisscholen gaan daar met de bovenbouw op werkweek. School in Bos heeft sinds de start al 75.000 Haagse kinderen ontvangen. Wim Kasten, directeur van de obs De Vlierboom gaat al bijna dertig jaar met de kinderen naar 'Vledder', zoals dat kortweg wordt genoemd. Als er één tevreden 'klant' is, is hij het wel: 'Vledder vergeten ze hun hele leven niet meer.'

Toen de gemeente Den Haag School in Bos aankocht, zat ik zelf nog op het voortgezet onderwijs', weet Wim nog. 'Kort daarna verschenen krantenartikelen over vechtpartijen tussen de Drentse en de Haagse jeugd. Drentse jongeren lagen in de greppel aan de overkant van het huis klaar om de Haagse indringers met stenen te bekogelen. Daar is toen in de gemeenteraad van Den Haag flink over gesteggeld. Ik denk dat er toen overleg is geweest met de gemeente Vledder, want er werd al

gauw daadkrachtig opgetreden en na korte tijd was het probleem van de baan.'

Aan het werk

Een af en toe voorkomend verschijnsel bij meerdaagse schoolreisjes is heimwee. 'Bij de werkweek in School in Bos gebeurt dat bijna nooit', zegt Wim Kasten. 'Ik heb dat in de afgelopen twintig jaar maar één keer meegemaakt. Ik denk dat de kinderen het daar veel te druk voor hebben. Vanaf hun aankomst, met allerlei nieuwe indrukken, zijn er heel veel dingen

te doen: de eerste avond worden ze getraakteerd op een prachtig verhaal, een verhaal dat altijd relatie heeft met de geschiedenis van de streek of is ontleend aan een Drentse legende. Een verhaal dat werkelijk prachtig wordt verteld door een van de medewerkers van het huis. De volgende dagen gaan ze er veel op uit: veldbiologie, sporen zoeken, uilenballen zoeken en later in het leslokaal uit elkaar peuteren, een fietstocht, een puzzeltocht of werken in het prehistorisch dorp dat achter School in Bos is gebouwd. Want ook daar gaan

ze aan de slag: potten van klei maken om ze daarna te bakken op een manier van duizenden jaren geleden, zagen, houthakken, de omheining met klei dichtsmen, stenen speer- en pijlpunten maken, weven, matten maken, noem maar op. En op woensdag eten ze daar 'prehistorische' linzensoep en kippenboutjes, die na een verhaal bij het vuur in het prehistorische huis worden gegeten.'

Wilde zwijnen

'Ook in het huis zelf vervelen ze zich geen seconde', vervolgt Wim. 'Ze worden ingeschakeld bij het dekken en afhaken van de tafels, helpen in de keuken of het voeren van de dieren die in en om het huis verblijven. Zo zijn er verschillende vogels die daar herstellen van een ziekte of een wond en lopen er achter het huis twee 'wilde' zwijnen rond. En als al die bezigheden zich in een sfeer van opgewektheid afspelen, krijgt gepieker en vervolgens heimwee, nauwelijks een kans. Desondanks houd ik er rekening mee. Ik heb nu geen eigen groep meer, maar toch ga ik op de derde dag van elke werkweek er met de auto naartoe. Dan kom ik daar 's morgens vroeg al aan, proef de sfeer weer, kijk of ik nog ergens mee kan helpen en 's avonds, na het avondprogramma ga ik dan weer terug. En mocht er toch een leerling zijn die het ernstig te kwaad heeft, dan kan die op dezelfde dag met mij mee terug. De avondprogramma's doet de school overigens zelf. De medewerkers van het huis trekken zich na het eten terug.'

Mijlpaal

De werkweek naar School in Bos kost 91 euro per kind. 'Een flink bedrag', vindt Wim Kasten. 'En onze school vraagt ook nog 9 euro extra aan de ouders om een gezellige avond te bekostigen, de 'bonte avond', de laatste. En bijvoorbeeld ook om een cadeautje te kunnen kopen voor een kind dat net in die

Zagen, houthakken, de omheining met klei dichtsmen, stenen speer- en pijlpunten maken.

week jarig is. De werkweek is ooit gratis geweest. Hij was in principe bedoeld voor kansarme kinderen uit het centrum van Den Haag. Die gezinnen hadden geen geld voor uitstapjes of vakantie. Maar toen alle Haagse scholen er maar toe mochten, werd het blijkbaar te duur. De financiering van Vledder is de afgelopen jaren flink ter discussie geweest en er gingen zelfs geluiden op dat het centrum helemaal zelfbedruipend moest worden. Dat is natuurlijk niet te doen. Dan wordt het onbetaalbaar. Tenzij er sterk op kwaliteit wordt ingeleverd. Maar dat zou doodzonde zijn. De ervaringen die de kinderen daar opdoen, zijn een mijlpaal in hun ontwikkeling! Oud-leerlingen van mij, die in het voortgezet onderwijs al heel wat werkweken hebben meegemaakt, zeggen zonder uitzondering: 'Vledder was de allerleukste!'

Topervaringen

Henk van Blitterswijk geeft graag een kijkje in de keuken van School in Bos. Hij leidt voor het buitencentrum excursies en geeft les. Hij doet dat parttime, want hij is ook verbonden aan de Universiteit van Wageningen. De combinatie van die twee werkzaamheden leverde een wetenschappelijke studie op over het belang van 'topervaringen' voor kinderen. Blitterswijk: 'Dat rapport heb ik, samen met een aantal andere medewerkers van de universiteit, twee jaar geleden opgesteld. Een belangrijke conclusie van dat rapport was dat de ervaringen van kinderen, opgedaan in intensief contact met de natuur voor een mensenleven in het geheugen gegrift staan. Vandaar de aanduiding 'topervaringen'. Die ervaringen doen ze hier, in School en Bos, op. Maar ook elders zijn →

van die initiatieven: Het Bewaarde Land in Baarn of het aanbod van de Stichting Veldwerk Nederland.' Het rapport verscheen op het juiste moment: in de gemeenteraad van Den Haag werd gediscussieerd over de vraag of het buitencentrum eigenlijk niet zelf de broek moest ophouden. Maar die discussie werd in het voordeel van het buitencentrum beslecht. Henk Blitterswijk: 'Er waait nu een heel andere wind binnen de Dienst Stadsbeheer (de afdeling van het gemeentelijk apparaat die voor Vledder

verantwoordelijk is). Men vindt het nu van groot belang wat we hier doen. Het is echt iets van Den Haag geworden, een belangrijk onderdeel van de natuur- en milieueducatie op de Haagse basisscholen. Die discussie heeft er wel toe geleid dat we de opdracht hebben gekregen om zeer efficiënt te werken, maar dat vind ik een terechte eis. Dat zou moeten gelden voor elke instelling die wordt bekostigd uit gemeenschapsgeld.' Henk van Blitterswijk vindt wel dat de bijdrage die aan de ouders wordt gevraagd,

fors is. 'Maar er zijn gelukkig mogelijkheden voor financieel minder draagkrachtige ouders om een beroep te doen op steunfondsen.'

Winter

Het Buitencentrum ontvangt het hele jaar door groepen leerlingen, dus ook in de winter. Toch vindt Henk Blitterswijk dat seizoen beslist niet armer aan ervaringen: 'Het is heel anders in de winter, dat wel. Maar ik kijk nu bijvoorbeeld naar een foto die hier aan de wand hangt van onze prehistorische boerderij in de winter. En dat is echt een fantastisch tafereel! Eén van mijn collega's geeft lessen over overleven in de steentijd en in dat kader hebben we een keer, toen het hier dik onder de sneeuw lag, iglo's gemaakt, echte sneeuwhutten, helemaal dicht, met een kleine ingang. In één iglo konden we met z'n achten zitten, je steekt een kaarsje aan en dan heb je het daarbinnen heel warm. Als je het over een topervaring hebt... Maar ook kun je dan heel goed sporen zoeken, de knopvorming van bomen bestuderen; het is de tijd dat de lammeren en de kalfjes worden geboren, dat de wilde ganzen overvliegen, de bosuilen roepen en de sterrenhemel op z'n mooist is. We maken optimaal gebruik van wat de natuur ons biedt en daar maken wij de kinderen attent op, 's morgens, 's avonds, in de zomer en in de winter.' ●

Op de Haagse basisscholen is natuur- en milieueducatie belangrijk.

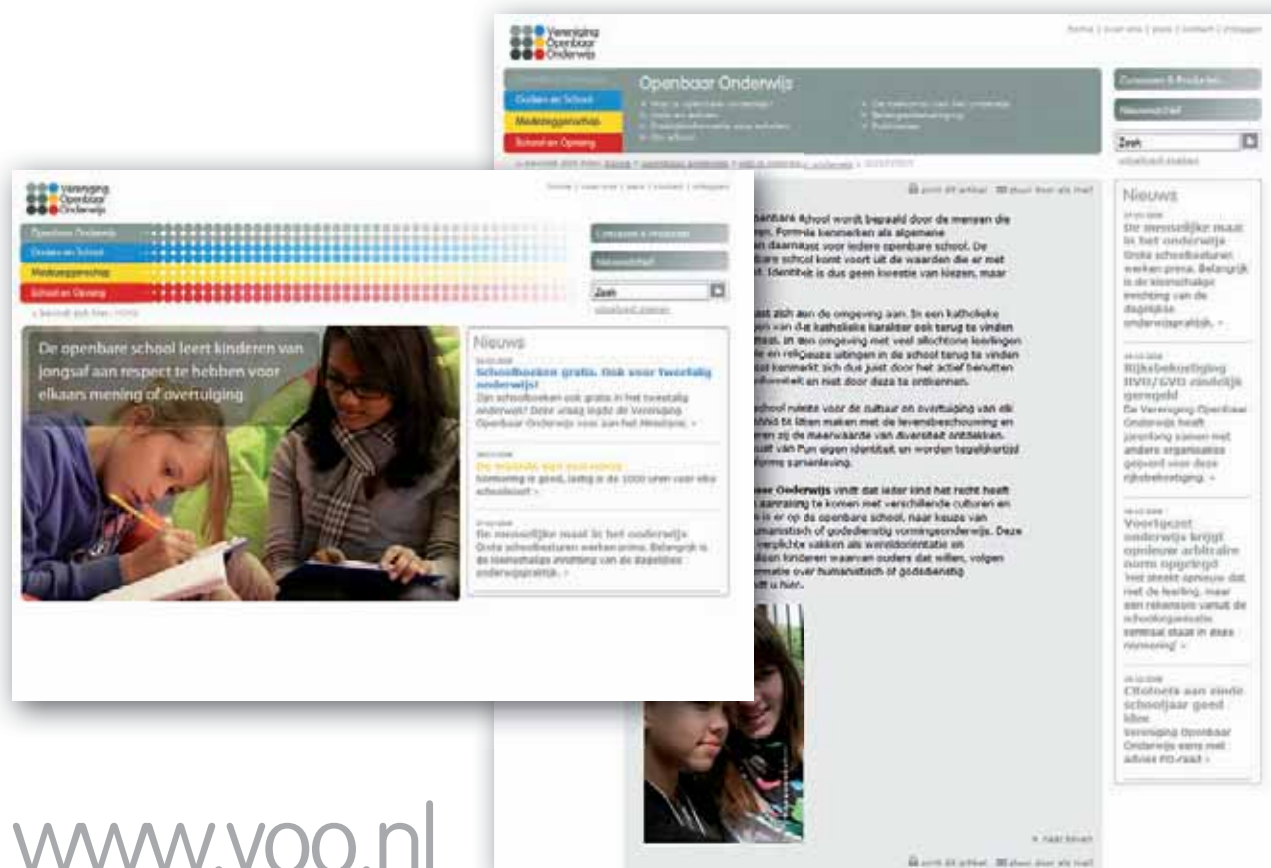

Nieuwe website Vereniging Openbaar Onderwijs

De Vereniging Openbaar Onderwijs heeft een nieuwe website. Op het nieuwe internetportaal www.voo.nl vinden nu alle sites van de Vereniging Openbaar Onderwijs een plaats. De bestaande sites www.ouderraden.nl, www.medezeggenschapsraden.nl, www.verantwoordoverblijven.nl en www.actiefpluriform.nl hebben een nieuwe plek gekregen op www.voo.nl, onder een van de vier expertisegebieden van de Vereniging Openbaar Onderwijs: Openbaar Onderwijs, Ouders en School, Medezeggenschap en School en Opvang.

Op de nieuwe internetsite staat het volledige cursusaanbod van de Vereniging Openbaar Onderwijs, zoals de cursussen medezeggenschap en tussenschoolse opvang. Inschrijven op cursussen is nog eenvoudiger geworden, doordat een aantal standaard

gegevens per gebruiker wordt opgeslagen. Leden van de Vereniging Openbaar Onderwijs kunnen zich op www.voo.nl aanmelden en een eigen wachtwoord instellen. Ook kunnen zij zich inschrijven op een van de e-mailnieuwsbrieven die vanaf maart zullen worden verstuurd. ●

www.voo.nl

Bodars pleidooi voor afschaffing van het bijzonder onderwijs

Het onderwijs als breekijzer voor integratie

Tijdens een lezing in Breda pleitte Antoine Bodar, een van Nederlands bekendste priesters, onlangs voor afschaffing van het bijzonder onderwijs, dus ook het katholiek onderwijs. Dat is een opvallende mening voor een overtuigd katholiek, maar Bodar is gewend aan opvallen. Met zijn duidelijke uitspraken, die desalniettemin genuanceerd zijn, haalt hij vaak de voorpagina. Over het verzuilde onderwijsbestel is Bodar duidelijk: 'De verzuiling is voorbij, daar kunnen we wel of niet over jammeren, maar het is voorbij. Basta.'

Wie zijn cv bekijkt, kan haast niet anders dan onder de indruk zijn. Bodar studeerde af op geschiedenis, kunstgeschiedenis en literatuurwetenschap en promoveerde zelfs op filosofie. Zijn huis in Amsterdam - een deel van het jaar verblijft hij in Rome - is meer bibliotheek dan huiskamer. Bodar ging in op de uitnodiging om in Inzicht te spreken over zijn visie op het onderwijs.

Wat was de aanleiding voor u om voor afschaffing van het bijzonder onderwijs te pleiten?

'Het is me al eerder gevraagd. Wat vindt u nu van katholiek rekenen, van katholieke algebra? Dat is natuurlijk onzin, daar komt geen katholicisme bij kijken. Maar de katholieke identiteit komt natuurlijk wel terug in andere vakken, in geschiedenis of filosofie. Ik heb al heel lang de idee dat we af moeten van het onderscheid tussen bijzonder en openbaar onderwijs. Als kinderen uit dezelfde straat in een dorp of stad naar school gaan, waarom is dat dan voor de één een

bijzondere en voor de ander een openbare school? Waarom is er niet gewoon één school, die alle kinderen verplicht les geeft in levensbeschouwing? En dat de school daarnaast ook, naar gelang ouders dat kiezen, katholieke of protestantse godsdienstles geeft, of zeker net zo belangrijk, les in het humanisme. Ik vind het dus wel degelijk van belang dat scholen, naar keuze van ouders, godsdienstles of humanistisch onderwijs geven. Maar het is niet van deze tijd om een hele school op een enkele overtuiging te baseren.'

Toch wordt er ook regelmatig gepleit voor meer aandacht voor de katholieke identiteit op school. Ziet u dat anders?

'In mijn idee is er op school wel degelijk ruimte voor het geloof, maar je moet wel realistisch zijn. De verzuilde samenleving is sinds de Tweede Wereldoorlog geleidelijk verdwenen. Je ziet de verzuiling alleen nog terug in het onderwijs- en het omroepstelsel. Kijk naar de VARA, die was er om de massa te verheffen. Nou, daar merk je niets meer van. In een herzuiling, waar mensen ook wel voor pleiten, zie ik helemaal niets. Dat is ook geen goed burgerschap. Je moet toch met elkaar voortleven. Kijk, we hebben de situatie ook aan onszelf te danken. De realiteit is dat kinderen op katholieke scholen leerden wat goed was aan

Antoine Bodar

Antoine Bodar (64) studeerde onder andere geschiedenis, kunstgeschiedenis, literatuurwetenschap, filosofie en theologie. Hij koos in 1985 voor een leven als priester en was onder andere plebaan van de kathedrale basiliek van Sint Jan in Den Bosch. Op dit moment is hij bijzonder hoogleraar christendom, cultuur en media aan de Universiteit van Tilburg. Hij leeft afwisselend in Rome en Amsterdam. In Nederland geeft hij lezingen en verzorgt hij optredens.

het boeddhisme en wat eventueel nog deugde aan het protestantisme. Maar je leerde vooral wat er niet deugde aan de katholieke kerk. Daar heb je natuurlijk geen bijzonder onderwijs voor.'

Hoe reageert men in uw eigen kring op uw pleidooi?

'Een aantal jaren terug heb ik al een keer op het ministerie meegesproken over de toekomst van het onderwijs. Ik heb toen, overigens als enige, gevraagd of het niet de hoogste tijd was om het bijzonder onderwijs overboord te zetten. Dat werd me op zijn zachtst gezegd niet in dank afgenomen, ik werd min of meer uitgelachen. Toch zijn het verworvenheden van de negentiende eeuw, die nu gewoon over zijn. Dat is iets waar men met name in CDA-kringen maar niet aan wil. Ik heb een keer, in Rome, gedebatteerd met mevrouw Van der Hoeven. Die wilde er helemaal niets van weten.'

De politieke realiteit in Den Haag is dat er nauwelijks ruimte is om artikel 23 van de grondwet, waarin het verzuilde onderwijssysteem is verankerd, te bediscussiëren.

'Dat vind ik onterecht. Maar ook de discussie in de media is vaak te ideologisch. Laatst zag ik bij Pauw en Witteman een uitzending over de evolutie en de schepping. Daar zat een heel extreme meneer, die meent dat hij

Het onderscheid tussen bijzonder en openbaar onderwijs is niet meer van deze tijd.

alles in het geloof heel letterlijk moet nemen. Goed, dat mag hij natuurlijk zelf weten. En er was die meneer die alles belachelijk maakt, Midas Dekkers. Maar, en ik heb dat nog opgezocht, er is in de katholieke kerk al vanaf 1950 helemaal geen tegenstelling meer tussen de evolutie en de schepping. God kan immers in de schepping ook de evolutie hebben gelegd, nietwaar? Ik hoor ouders wel eens zeggen: "Ik vind dat mijn kind op school leert dat het scheppingsverhaal letterlijk wordt genomen." Dat is natuurlijk te beperkt. Een kind dat straks in de wereld moet staan en van huis uit protestants-christelijk is, moet wel kennis nemen van wat er verder in de maatschappij nog aan de hand is. Daardoor is dat kind ook veel beter van de tongriem gesneden als het een keer met een ander moet debatteren. Het begint bij het ontideologiseren.'

Steeds minder ouders kiezen een school voor hun kind op basis van geloofsovertuiging. Belangrijkere argumenten zijn of de school in de buurt en van goede kwaliteit is. Toch lijken besturen en scholen juist weer meer oog voor hun identiteit te krijgen. Begrijpt u die beweging?

'Het is een verkramppt vasthouden aan het verleden. Daar ben ik te liberaal voor. Maar ik begrijp het wel dat mensen weerstand voelen als ze een stadsdeelvoorzitter in Amsterdam-Slotervaart horen zeggen dat er meer islamles op de openbare school moet worden gegeven. Als ik, niet aanmatigend bedoeld, niet gewend zou zijn om erover na te denken, zou ik ook denken: Warempel, we zijn toch nog altijd een joods-christelijke, humanistische verlichtingscultuur. De moslims zijn er pas net bijgekomen en ze zijn maar vijf procent van de hele bevolking. Maar je ziet juist aan het islamitisch onderwijs, dat sterk gesegregeerd is, wat er niet klopt aan het verzuilde systeem. Het is niet in het belang van islamitische kinderen om alleen maar met geloofsgenoten op te groeien. Bovendien neemt die scheiding tussen allochtoon en autochtoon hand over hand toe, vermits wij geen kinderen krijgen en zij wel.'

'Er moet een beweging op gang komen om de verzuiling in het onderwijs op te heffen. Nu we aan het eind van de maatschappelijke verzuiling zijn gekomen, word ik hier steeds stilliger in. Zelfs bijna idealistisch. Als je wilt integreren en één samenleving wilt worden, dan kan het niet anders dan dat je het onderwijs daarvoor als breekijzer hanteert.' ●

De Haagse Scholen als zelfstandig ondernemer

Gemeenten stimuleren steeds meer de verzelfstandiging van openbare schoolbesturen. Het geeft de gemeente de mogelijkheid om uitvoeringsactiviteiten af te stoten en zich te concentreren op beleidstaken. Voor het openbaar basisonderwijs in Den Haag kwam de definitieve omslag op 1 januari 2008. Een van de grootste onderwijsorganisaties in Nederland, met 56 scholen en meer dan 2000 medewerkers, werd omgevormd tot Stichting De Haagse Scholen. Welke veranderingen dit gaf in structuur, visie en doelen en hoe deze veranderingen worden ervaren in de praktijk, leest u hier.

Wiely Hendricks werd in 2005 door het gemeentebestuur aangesteld als algemeen directeur van de stichting. Hij vertelt over de doorgevoerde veranderingen en de waarneembare gevolgen. 'Binnen de gemeentelijke dienst die bovenschoolse taken uitvoerde, waren meer mensen werkzaam dan binnen een zelfstandig schoolbestuur kunnen worden aangesteld. Dus niet iedereen kon mee. Dat klinkt dramatischer dan het is. Een aantal

koos ervoor iets anders te gaan doen of bleef binnen de gemeente werkzaam. Met mij zijn ongeveer 35 mensen overgegaan naar de stichting, plus een aantal tijdelijke krachten.'

Hendricks: 'De overgang was niet voor iedereen even groot. Een deel van ons personeel kwam een jaar voor de verzelfstandiging in dienst van de gemeente. Zij werden dus meteen in dit proces opgenomen. Voor de anderen geldt dat zij al lange tijd loyaal zijn aan de organisatie en zich ermee verbonden voelen. Dit geeft vastigheid in de bezetting van je organisatie. Uit een risico-inventarisatie over de werkomstandigheden kwam naar voren dat meer dan 90% van deze mensen tevreden is. Voor het personeel op ons kantoor zijn de arbeidsomstandigheden beduidend beter geworden. We zitten in een inspirerend pand, met goede voorzieningen, nieuwe computers en meubilair.'

De gevolgen van de verzelfstandiging zijn volgens Hendricks al duidelijk merkbaar. 'Na een jaar kan ik constateren dat er duidelijk sprake is van een snellere besluitvorming', aldus Hendricks. 'Enerzijds dankzij de rechtstreekse lijnen binnen de stichting en anderzijds omdat de stichting alleen kijkt naar zakelijke, bedrijfsmatige aspecten. Er spelen minder politieke overwegingen mee. Om onze zelfstandigheid te waarbor-

gen en binnen onze begroting te blijven, hebben we zoveel mogelijk gemeentelijke ondersteuning losgelaten.'

Doelen

De stichting heeft een tweetal duidelijke doelen geformuleerd. Hendricks: 'Allereerst willen wij ons marktaandeel als openbaar onderwijs vergroten. Tot twee jaar geleden hadden wij te maken met een daling in het leerlingenaantal. We verloren zo'n 250 leerlingen per jaar. Voor een zelfstandige organisatie is dat een bedreigende situatie. Die daling werd langzaam minder en sinds twee jaar zien we een forse stijging. Die lijn willen we vasthouden in het belang van onze financiering en werkgelegenheid. Ons tweede doel is om de ontwikkeling van de brede school verder te brengen dan die nu is. De klassieke school zal in een grote stad als Den Haag geen toekomst meer hebben. We willen een goede naschoolse invulling, hoogwaardig met cultuuraanbod en ontspanning. Van het woord opvang willen we af, dat is een passieve, denigrerende benadering.'

Besturen is écht beslissen

'Terwijl voorheen binnen de gemeente alleen sprake was van inspraak en participatie, kenmerkt onze stichting zich door ondernemerschap', aldus Hendricks. 'Wil je bestaansrecht houden, dan moet je risico's durven nemen. Boven-

Onlangs tekende directeur Wiely Hendricks (links) samen met staatssecretaris Sharon Dijksma en wethouder Sander Dekker een convenant over de aanpak van het onderwijs aan hoogbegaafde kinderen op de Haagse Scholen.

dien moet je alle kwaliteiten die in jouw organisatie aanwezig zijn naar boven halen. Dat mag van ons worden verwacht. We hopen dat ouders iets merken van onze modernisering en de uitvoering van onze ambities.'

Op de scholen

De vraag is natuurlijk wat de gevolgen zijn voor de medewerkers op de scholen en hoe zij deze veranderingen ervaren. Hendricks schetst een tevreden beeld. 'Er is voldoende tevredenheid binnen de scholen en de medewerkers. Er is geen revolutie ontstaan, omdat dingen ineens tegenvallen. In overleg met scholen en ouders is een inhoudelijke visie ontwikkeld, die voor scholen een leidraad is bij het ontwikkelen van hun eigen plan. Op een aantal gebieden hebben ze meer keuzemogelijkheden, bijvoorbeeld als het gaat om facilitaire zaken. Voorheen werden de gelden volgens de rijksregeling toebedeeld. Maar wij constateerden dat bepaalde scholen daar moeilijk mee uitkomen. Dat zijn vooral scholen die meerdere locaties hebben, maar ook witte scho-

len die geen achterstandsgelden krijgen. Daar merken leerkrachten wel wat van. De school krijgt er bijvoorbeeld een leerkracht bij, waardoor de groepen kleiner worden. Dit betekent wel dat andere scholen geld in moeten leveren, maar dat is wel gelukt. Omdat men solidair is met elkaar, bleek hervreiding binnen het budget geen probleem te zijn.'

Kanttekeningen

We vragen het aan Syb van Dijk, algemeen directeur van basisschool De Voorsprong. Hij ziet zeker de voordelen van de verzelfstandiging. Toch plaatst hij ook een aantal kanttekeningen. Van Dijk: 'Als schoolleider zie ik dat ik meer mogelijkheden tot mijn beschikking heb om sturing te geven aan het onderwijsleerproces binnen de school. De financiële middelen zijn veel inzichtelijker en ik voel mij niet geremd in het uitvoeren van de ideeën over het onderwijs op onze school. Maar zolang niet eenduidig wordt gedacht over de integrale verantwoordelijkheid van directeuren, voorzie ik problemen. Integrale

Wiely Hendricks, alg. directeur De Haagse Scholen

"De school krijgt er bijvoorbeeld een leerkracht bij, waardoor de groepen kleiner worden."

verantwoordelijkheid betekent voor mij dat ik in mijn school eigen keuzes maak binnen mijn financiële mogelijkheden. Zo vond ik het absoluut noodzakelijk dat er twee locatiedirecteuren werden aangesteld voor mijn scholen. Die zijn er ook gekomen.'

Emotionele impact

Van Dijk: 'De impact van de maatregelen op de mensen in het veld is groot, vooral emotioneel. Vanuit het bestuurskantoor wordt vooral beheersmatig gedacht. Dit verloopt uiterst doelmatig en slagvaardig. Maar helderheid gaat gepaard met veeleisendheid. Scholen worden steeds meer aangestuurd en aangesproken op kengetallen en ik maak me zorgen dat er niet naar het verhaal er achter wordt →

geluisterd. Ik heb niet de indruk dat vanuit het bestuurskantoor er belangstelling voor is. We gaan ons nu als directeuren verenigen en vragen om een 'stoel' aan de bestuurstafel.'

Financiële vooruitgang

Uit het verhaal van Wiely Hendricks bleek dat er een duidelijke verbetering is te constateren in de financiële situatie van de scholen. Syb van Dijk: 'Er was een begrotingstekort en ons werd gevraagd om bij te dragen aan het terugdringen daarvan. Dat heeft geleid tot een meer transparante financiële situatie. Dit is een zeer lovenswaardige ontwikkeling. Maar herverdeling van de gelden op basis van solidariteitsgevoel, daar voelde ik niets voor. Haal die gelden maar bij het ministerie. Alleen onder bepaalde voorwaarden wilde ik daaraan bijdragen. Uiteindelijk heeft iedereen een deel van zijn reserves ter beschikking gesteld.'

Conclusie

Van Dijk: 'De taken van directeuren zijn in een extreem hoog tempo vele malen zwaarder geworden. En ik moet mijn leerkrachten welhaast confronteren met taken waarvan ik vind dat die niet bij de leerkrachten horen, zoals de financiële administratie en de administratie van het personeelsbeleid. Een leerkracht heeft als primaire taak kinderen op een pedagogisch-didactisch verantwoorde wijze lesstof aan te bieden. Voor een taakverzwaring wil ik hen behoeden. Ik probeer wel de leerkrachten uit te nodigen om mee te denken over de vorm van hun school. Er moet ruimte zijn voor feedback. Wat dat betreft wil ik niet dezelfde fout maken als het bestuur. Iedere week hebben wij directieoverleg en een overleg met de bouwcoördinatoren. Een bouwcoördinator is binnen onze school twee dagen vrijgesteld, voor

Syb van Dijk, directeur obs De Voorsprong

"De taken van directeuren zijn in een extreem hoog tempo vele malen zwaarder geworden."

het organiseren van de boven- of onderbouw. Zij hebben ook meer financiële verantwoordelijkheid en moeten eigen keuzes maken bij het aanschaffen van nieuwe materialen. Dat is een goede bewustwording. De branddeuren in onze school bijvoorbeeld, bleken te zwaar te zijn voor de kinderen. Voorheen belde je de facilitaire dienst van de gemeente om het op te lossen. Nu moet je dat zelf oplossen binnen je budget.'

Brede school

Of de visie van het bestuur aangaande de ontwikkeling van de brede school ook wordt gedeeld op de school van Van Dijk, is nog de vraag. 'Op zich is dit een nastrevenwaardig doel. Een brede school veronderstelt zo veel, dat heeft grote gevolgen voor je team. De lestijden veranderen. Als op-

maat naar die gewenning zijn wij gestart met het organiseren van buitenschoolse activiteiten. Maar de brede school ontwikkelt zich langzaam, daar is meer tijd voor nodig. De intentie achter de brede school is op zich een goede, maar de gedrevenheid vanuit het bestuur is soms zo groot dat de realiteitszin wegvalt. Tijd is mijns inziens nodig om kwaliteit te garanderen. En als je de mensen niet meekrijgt, dan krijg je onrust in de tent.'

Van Dijk sluit af met een positieve conclusie: 'Boven alles hebben wij een gemeenschappelijke, sterke wens. En dat is een identiteit voor het openbaar onderwijs neer te zetten en daar een vorm van gemeenschappelijkheid in te krijgen. Onze tien visiepunten van het openbaar onderwijs dragen we allemaal eenduidig uit!' ●

Voor Syb van Dijk, directeur van obs De Voorsprong, staat het belang van de kinderen nog altijd voorop.

In het onderwijs is vrijwel alles geregeld, zelfs onmacht en bureaucratie

Denises moeizame weg om het havo-diploma te bemachtigen

Het begon allemaal met de uitwisselingsreis naar Turkije in 2007. Ze zouden twee weken op het platteland doorbrengen, maar ook drie dagen in Istanboel verblijven en daar onder andere de Aya Sofia bezoeken. Denise Clements, met profiel cultuur & maatschappij, zou hierover een werkstuk schrijven voor haar eindexamen havo, het jaar daarop. Voor ouders en leerlingen werd vooraf een informatieavond georganiseerd. Denise en haar moeder, Irene Barten, waren daar ook. De groep leerlingen zou worden ondergebracht bij gastgezinnen. Denise stelde een vraag: 'Wat kun je daar verwachten in Turkije. Stel dat je bij mensen in huis komt waarmee het niet klikt, zijn er dan uitwijkmogelijkheden?' Het antwoord van de leraar was eenvoudig: 'Als je bang bent, ga je toch niet mee.' Dat was het.

Ik vond dat raar', zegt Denise nu, twee jaar later, 'ik stelde een gewone vraag en meteen vonden ze me lastig.' Er ontstond een nogal stevige discussie, waarbij moeder en dochter onder vuur werden genomen door drie docenten. De reisleider zei: 'Ik vertrouw haar niet, ik vertrouw er niet op dat ze haar pr-werk in Turkije goed zal doen.' Moeder Irene, de discussie moe, vroeg: 'Wat zijn de consequenties als Denise niet meegaat?' Dan zou ze het volgende jaar, het examenjaar, een nieuw profielwerkstuk moeten maken. Ik heb toen de stekker er uitgetrokken. Denise ging niet mee. En daarmee begon het allemaal.'

Onvoldoende uren gymnastiek

Het Arentheem College in Arnhem telt drie sectoren, van beroepsonderwijs tot gymnasium, verspreid over zes locaties. Leerlingen op havo en vwo volgen hun opleiding op de locatie Thomas a Kempis. Op een goed moment werd vastgesteld dat Denise het afgelopen jaar niet voldoende uren gymnastiek had gevolgd. En daarom kon het diploma niet worden uitgereikt. Hoe zat dat nu met die onvol-

Denise had niet voldoende uren gymnastiek gevolgd, waardoor haar diploma niet kon worden uitgereikt.

doende uren? In het examenjaar had Denise veel last van kraakbeen in haar knie. 'Dat maakte het voor mij onmogelijk om te hardlopen en te verspringen', vertelt Denise. 'Het deed hartstikke zeer.' De gymnastiekdocent zei, geconfronteerd met Denises

ongemak, dat ze een briefje van de huisarts moest overleggen. Maar de huisarts weigerde dat. 'Het is de taak van de ouders om het verzuim voor een vak te melden en de school moet erop vertrouwen dat dit naar waarheid gebeurt', was zijn standpunt. 'Ik heb dus →

Voor iedere gemiste gymles werd een volle verzuimdag gerekend.

weinig gymlessen gevolgd, dat klopt.' Maar de school vertrouwde het niet. 'Je hebt gespijbeld', riep de school. En men toonde een lijst waaruit bleek dat Denise 52 volle dagen had gemist. 'We melden dit aan bij de leerplichtambtenaar', deelde de school mee. 'Ik moest bij hem komen, op het stadhuis. Maar er was niets aan de hand. Met verzuimbriefjes waren alle gemiste gymnastiekuren afgedekt.' Moeder Irene voegt toe: 'De leerplichtambtenaar zei dat hij niets kon met de melding van de school. Men had voor elk uur dat Denise geen gymles volgde een volle dag verzuim geregistreerd. Ja, zo kom je wel aan een lange afwezigheid.'

Vervangende opdracht

We schrijven 2008. Over spijbelen werd niet meer gepraat. In plaats van een onvoldoende voor gymnastiek mocht Denise een vervangende opdracht maken: het schrijven van een handelingsdeel over drie sporten: voetbal, basketbal en honkbal. Keurig op tijd leverde zij haar werkstuk in. Ze deponeerde de papieren in het postvakje van de gymleraar en stuurde hem het werkstuk voor alle zekerheid ook nog eens per e-mail. De examens begonnen. Denise: 'Ik liep de gymleraar tegen

het lijf en hij vroeg me waarom ik de vervangende opdracht nog niet had ingeleverd. Gelukkig kon ik bewijzen dat de opdracht wél op tijd was ingeleverd. De leraar had zijn postvakje niet geleegd en ook zijn e-mail niet geopend.' De toon was inmiddels wel gezet. Denise kreeg een onvoldoende voor de vervangende opdracht. Ze moest het maar overdoen.

Irene: 'Ik was woedend en belde met de schoolleiding. Die deelde mij koel mee dat het om een uitstekende leraar ging en dat ik niet mocht verwachten dat hij het ingestuurde werk ook meteen na zou kijken. Ik stelde dat als hij het eerder, op tijd, had nagekeken, Denise nog tijd had gehad om de nieuwe opdracht te maken. Nu zat ze midden in het examen en moest ze ook nog eens een werkstuk van zo'n dertig pagina's, plus bronvermelding en een logboek

maken.' Denise: 'Ik leverde mijn werkstuk in en er werd mij direct verteld dat ik te laat was. Ongeacht of ik voor ieder ander examenvak zou slagen, mijn diploma zou ik niet krijgen. Een aantal dagen later werd ik gebeld met het nieuws dat ik inderdaad voor mijn examenvakken was geslaagd. Maar doordat er voor gymnastiek een onvoldoende stond, zou ik mijn diploma niet krijgen.'

Volwassenenonderwijs

Er bleef nog één kans om het havo-diploma te halen. Denise, gesteund door haar moeder, ging het volgende traject in. In het onderwijs kennen we de zogenaamde Rutte-regeling. Die maakt het mogelijk dat 16- en 17-jarige havo-leerlingen hun opleiding afmaken in het volwassenenonderwijs, dat bij achttien jaar begint. Denise zou dan ingeschreven blijven op haar eigen school en zou de lessen

kunnen volgen in het volwassenonderwijs. Op die manier kon ze alsnog de ontbrekende uren inhalen en een cijfer scoren, waarmee zij haar felbegeerde diploma zou krijgen. Eén 'klein' probleempje dook op. In het volwassenonderwijs wordt geen gymnastiek gegeven. Dus kon zij daarop ook niet worden beoordeeld. Maar er bleek nóg een mogelijkheid te bestaan. Ze kon wel examens doen in een reeds afgelegd vak. Het cijfer zou niets uitmaken, want het hoogst behaalde cijfer blijft staan. En volgens de normen van het staatsexamen was Denise al geslaagd. Ze hoefde dus niet eens een voldoende te halen. Maar er kwam weer een kink in de kabel. De school voor volwassenonderwijs wilde geen examens afnemen als Denise op deze school geen lessen had gevolgd. Denise moest dus weer naar school. Voor haar profiel kwam zij tachtig uur op jaarbasis

te kort. Denise moest dan maar examens gaan doen in een nieuw vak. Duits, was de oplossing van het Thomas a Kempis en de school voor volwassenonderwijs. Maar Denise had langer dan twee jaar geen Duits meer gehad. Toch vonden beide scholen dit de enige optie. Ze moest een vier halen om te slagen voor haar havo.

Nog wel even de ouderbijdrage betalen

'Toen werd het mij te gortig', zegt Denises moeder. 'Ik heb de telefoon gepakt en gebeld met het informatie- en adviesnummer 0800 - 5010 (voor ouders over onderwijs) van de Vereniging voor Openbaar Onderwijs. Daar kreeg ik eindelijk iemand te spreken die goed naar mijn verhaal luisterde. Hij zocht, na enig speurwerk via het ministerie, contact met de staatsexamencommissie en legde de zaak voor. De voorzitter van de

Binnenkort krijgt Denise haar diploma, gewoon per post.

commissie sloeg bijna van verbazing achterover. Hij vond het bizar en besloot om Denise het havo-diploma toe te kennen. Hij heeft de bevoegdheid om dit te doen.' Alle problemen dus opgelost?

Denises moeder, Irene: 'Dat dacht ik wel. Het enige dat de voorzitter van de staatsexamencommissie nodig had, was Denises cijferlijst van het examen. Ik belde naar de school en vroeg of zij die lijst konden opsturen. Dat kon dus niet. Of eigenlijk wel, maar dan moest ik nog wel even de ouderbijdrage betalen. Dat heb ik toen maar gedaan.' Denise verwacht binnenkort het diploma. Gewoon per post. Geen feestelijke uitreiking. De leerplichtambtenaar had het laatste woord. Hij zei: 'Wacht tot Denise het diploma definitief heeft en zet dan je ervaringen op papier, stel het aan de kaak en stuur je verhaal naar de school en naar de onderwijsinspectie. 'Wat ik me nu afvraag', zegt Irene Barten, 'is dit nu allemaal onmacht, bureaucratie of onwil geweest? Of is het begonnen bij de voorbereiding van de reis naar Turkije? Waar ze vonden dat we lastige vragen stelden en waar we ons uiteindelijk terugtrokken? Ik weet het niet. Ach, misschien weet ik het ook wel...' ●

Leerkrachten Archipelscholen draaien warm voor levensbeschouwing

Voor sommigen lijkt de identiteit van de openbare basisschool duidelijk: geloof speelt geen rol. Directeur Wim Meulmeester van de openbare Archipelschool Theo Thijssen-Paauwenburg uit Vlissingen wil dat beeld op zijn minst nuanceren. 'Je kunt kinderen niet waardenvrij opvoeden. Gelovig zijn is niet meer vanzelfsprekend, maar levensvragen zijn er wel en kinderen willen graag antwoorden horen.' Daarom ging zijn voltallige staf van start met een proefproject levensbeschouwing. Meulmeester noemt het een zoektocht naar de eigen, openbare identiteit. Uit het project moet over pakweg een jaar een concreet lespakket rollen.

Wim Meulmeester heeft inmiddels afscheid genomen van obs Theo Thijssen-Paauwenburgschool, nadat hij 40 jaar in het onderwijs heeft gewerkt, waarvan 35 jaar als directeur. Hij blijft actief in het onderwijs, als begeleider bij de minor Management op de Hogeschool Zeeland en als LEVO-ambassadeur voor alle Archipelscholen.

Schoolbestuur Archipel, de overkoepeling van alle 22 openbare basisscholen op Walcheren, kampte met een tekort aan docenten van het HVO (Humanistisch centrum voor onderwijs en opvoeding) en het IKOS (Inter Kerkelijk Overleg in Schoolzaken). Gevolg was dat niet alle scholen hun leerlingen godsdienstles of humanistisch vormingsonderwijs konden aanbieden. Wettelijk moeten scholen aan deze verplichting voldoen, wanneer ouders daar om vragen. Om die reden werd door diverse schoolleiders aan de bel getrokken. Zo kon het niet langer. Waarom waren ze voor deze vakken eigenlijk afhankelijk van anderen?

Groeiende interesse

Vanuit die gedachte werd in 2007 gestart met een proefproject, waar tot nu toe drie Archipelscholen aan meewerken. Obs Theo Thijssen-Paauwenburg is er een van. 'Het onderwerp levensbeschouwing heeft al langer onze belangstelling', vertelt schooldirecteur Wim Meulmeester. 'Dat is een gevolg van het feit dat onze school in een gemêleerde wijk staat, wat leidt tot veel diversiteit in de klassen. Het ontmoeten van andere culturen levert altijd vragen op.' Bovendien ziet Meulmeester een groeiende interesse onder zijn leerlingen naar religie, die het directe gevolg is van invloeden uit de samenleving. 'Mensen zijn tegenwoordig niet alleen heel erg bezig met het heden, ook spiritualiteit staat in de belangstelling. Kinderen zitten vol vragen over waar ze vandaan komen en waar ze naartoe gaan. Wij hebben zelf ook niet altijd antwoord op levensvragen, maar daarom hoeven we kinderen niet af te schepen.'

Vrijheid

Het project waaraan obs Theo Thijssen-Paauwenburg meewerkt, moet resulteren in een lespakket levensbeschouwing. Die lessen moeten verplicht worden voor alle kinderen van de Archipelscholen. Meulmeester:

'Volgens de manier waarop nu christelijk of humanistisch vormingsonderwijs wordt gegeven, is het maar net waar ouders voor kiezen. Bovendien is er nog altijd een percentage kinderen dat geen van beide krijgt, omdat ouders het niet nodig vinden. Op die manier ontnemen je kinderen toch de kans om meer over levensbeschouwing en godsdienst te leren. Wij gaan ervan uit dat ouders niet voor de kinderen zouden moeten kiezen, maar dat het kind zijn eigen beslissingen moet kunnen nemen. Dat kan alleen door ze een divers wereldbeeld bij te brengen. Ook nu wordt al in beperkte mate aan de Archipelscholen aandacht besteed aan de religieuze hoofdstromingen, maar door levensbeschouwing in te voeren als vak kunnen we daar veel meer mee doen.'

Samenwerking

Volgens Meulmeester kleeft er ook nog een praktisch nadeel aan het systeem van het huidige godsdienstig en humanistisch vormingsonderwijs. 'IKOS- en HVO-docenten wandelen hier binnen, doen hun werk en zijn dan weer weg. Als leerkracht ben je er niet bij betrokken, waardoor het moeilijk is om achteraf vragen van kinderen te beantwoorden. Je kunt ook geen koppeling maken naar je andere lessen. Dat is jammer.' Niet dat de pool van ingehuurde docenten in de toekomst overbodig zal worden. Dat is een wettelijke regeling waaraan niet te tornen valt. Meulmeester: 'Bovendien kunnen we van hun kennis profiteren. Onze gedachten gaan dan ook in de richting van intensieve samenwerking. Hoe dat inhoudelijk vorm krijgt, weten we in dit stadium nog niet. Het is een proces dat tijd vergt.'

Meulmeester: 'Ten eerste moeten de docenten een omslag in hun denken maken. Je kunt alleen antwoorden geven vanuit je eigen identiteit, maar die moet dan wel scherp zijn. Op dat gebied worden we momenteel begeleid door Wim Jansen, die studentepastor is aan de Hogeschool Zeeland. Hij leert ons kritisch naar onszelf te kijken en we nemen ons eigen wereldbeeld onder de loep. Voor sommige leerkrachten is dat niet eenvoudig. Ze zijn gewend om over rekenen en taal te praten, maar tijdens de cursusdagen moeten ze zich behoorlijk kwetsbaar opstellen. Dat valt niet altijd mee. Onze leraarkamer is een smeltkroes van overtuigingen. Iedereen gelooft ergens in. Ook niet geloven is een geloof. Dus in hoeverre sta je als openbare school open voor het geloof? Dat zijn dingen waarover wij filosoferen.'

In januari is een delegatie leerkrachten van de drie Archipelscholen naar Gambia geweest in het kader van het proefproject. Meulmeester: 'Dat land heeft niet alleen een sterk Afrikaanse, maar ook een islamitische cultuur. We hebben er scholen en moskeeën bezocht en op die manier hopen we onze eigen visie op andere en onze eigen culturen te scherpen en te proeven van andere waarden en normen. Het project is duidelijk een groeimodel. Volgend jaar moet het project worden afgerond. Pas dan wordt gekeken hoe de opgedane kennis moet worden ingebed in de school.'

Een delegatie leerkrachten ontmoette tijdens het bezoek aan Gambia onder andere een imam en een aantal schooldirecteuren. Tijdens de maaltijd werd gesproken over 'Wat wil je je kinderen meegeven?' en 'Wat kunnen wij van jullie leren?'

Je krijgt eenheid door de overeenkomsten te benadrukken, niet de verschillen.

Verharding

Het is de bedoeling dat over drie jaar op alle 22 Archipelscholen levensbeschouwing in het lesplan zit. Hoewel de lessen dus nog even op zich laten wachten, hebben leerlingen wel in de gaten dat er een verandering gaande is. Meulmeester: 'Al is het maar omdat docenten met concrete opdrachten naar school worden gestuurd. Een van de laatste opdrachten? Bereid een les voor met als thema: Wat is jou heilig? Daar moet je dan vervolgens wel mee aan de slag.' Over het nut en de noodzaak van de levensbeschouwelijke lessen is Meulmeester duidelijk: 'We willen kinderen leren dat iedereen zijn eigen beleving bij een gebeurtenis heeft. Op die manier proberen we ook de verharding van de samenleving bij te sturen. Tegenwoordig wordt er zo snel met een beschuldigende vinger richting een bepaalde groep gewezen. Meestal zijn die beschuldigingen gebaseerd op vooroordelen. Kinderen zijn de volwassenen van de toekomst. Daarom proberen wij eenheid te creëren door juist de overeenkomsten te benadrukken en niet voortdurend de verschillen. Leg de bijbel eens naast de koran en zoek teksten op die dezelfde strekking hebben. Dat creëert wederzijds begrip. Kinderen mogen van ons ook best weten dat er geen vaststaande antwoorden bestaan op grote vragen. Ik denk dat wij ze wel kunnen helpen die vragen een plekje te geven.' ●

32 | vraag & antwoord

Heeft u een vraag over onderwijs van uw kind? Bel 5010, hét telefonische en digitale loket voor ouders, voor informatie en advies over onderwijs.

5010 is op schooldagen bereikbaar tussen tien en drie, via 0800-5010 (gratis), kiesk 'onderwijs', toets 4 (of mobiel naar 0900-5010123 / 45 ctpg). Vragen stellen kan ook via www.voo-50tien.nl

0800
5010

Cito-score

Ik zoek een goede school voor mijn dochter, die binnenkort 4 jaar wordt. Kun je met de gemiddelde uitslag van de Cito-eindtoets bepalen wat een goede school is?

Nee. De eindtoets zegt wel iets, maar niet alles over de kwaliteit van een school. De toets meet weliswaar de kennis van de leerlingen aan het eind van groep acht, maar er is niet aan het begin van hun schoolcarrière gekeken naar hun niveau. Om de vorderingen en leeropbrengst echt te kunnen zien, zou ook een meting aan het begin van de schoolperiode nodig zijn. Een school moet passen bij uw kind en dat merkt u vooral door scholen te bezoeken. Voor een goede en afgewogen schoolkeuze is het daarom verstandig om bij een aantal scholen langs te gaan en daar een gesprek te hebben met de directeur. U kunt daarna de schoolgids lezen. Op deze manier kunt u zich een goed beeld vormen van de werkwijze en sfeer van de school. In de schoolgids vindt u overigens wel de uitstroomgegevens van de leerlingen (naar welk type onderwijs de leerlingen gaan die de school verlaten). Tot slot, u kunt op de site van de inspectie (www.onderwijsinspectie.nl) de beoordelingen van alle scholen vinden. ●

Vier ochtenden

De school laat mijn zoon maar voor vier ochtenden toe. De directeur zegt dat hij dit mag doen, omdat mijn zoon na 30 september op school is gekomen. Klopt dit?

Nee. De school moet een kind dat vier jaar is geworden toelaten. In de wet wordt geen onderscheid gemaakt tussen leerlingen die voor of na 1 oktober zijn geboren. De school heeft dan ook de taak om uw zoon een volledig programma aan te bieden. Weliswaar mag de school u voorstellen om uw zoon maar vier ochtenden mee te laten doen, maar als u daar niet mee instemt, moet de school het normale weekprogramma aanbieden. ●

Geluidsoverlast

Tijdens de Cito-eindtoets was het erg lawaaiig in de klas, omdat vlak naast de school bouwwerkzaamheden plaatsvonden. Verschillende leerlingen hebben achteraf gezegd dat de geluidsoverlast hen heeft gestoord bij het maken van de toets. Kunnen de leerlingen de toets overdoen, als blijkt dat de uitslag lager is dan verwacht?

Nee. De directeur kan wel besluiten om, wanneer de gemiddelde uitslag lager is dan werd verwacht op basis van het leerlingvolgstelsysteem, de scholen voor voortgezet onderwijs te informeren over het feit dat de eindtoets onder slechte omstandigheden is afgenomen. De school voor voortgezet onderwijs zal dan, naar verwachting, minder waarde toekennen aan de uitslag van de eindtoets en meer waarde aan het schooladvies. ●

Achterstand

Mijn zoon zit in groep 8 en bij hem is onlangs dyslexie vastgesteld. Ook bleek dat hij een flinke taalachterstand heeft. De school zegt geen mogelijkheden te zien om mijn zoon extra te begeleiden. Een school moet toch alle beschikbare middelen inzetten om mijn zoon zonder achterstand van school af te laten gaan?

Ja, u mag ervan uitgaan dat de school alles in het werk stelt om uw kind met voldoende niveau van school te laten gaan. Maar de school weegt zelf af welke hulpmiddelen het beste kunnen worden gebruikt. Dat kan per kind en per stoornis verschillen. Bovendien is het niet altijd mogelijk om een leerachterstand te

voorkomen. Dat is soms het geval bij dyslexie. Desalniettemin kan de school in het geval van uw zoon een aantal instrumenten inzetten om de vorderingen te verbeteren. Een remedial teacher kan door extra begeleiding uw zoon helpen een deel van zijn achterstand in te lopen. De school kan hem ook extra tijd geven bij proefwerken, de opgaven in een groter lettertype aanbieden of zorgen dat hij een laptop of ander technisch hulpmiddel kan gebruiken. Er kan zelfs dispensatie worden gegeven bij toetsen, zoals bijvoorbeeld vrijstelling van voorleesbeurten of spellings-toetsen. Ook zijn er speciale eindtoetsen beschikbaar voor dyslectische kinderen. Voor meer informatie en ondersteuning is er de dyslexielijn van 5010, die te bereiken is via telefoonnummer 0800 5010, keuze 2 en dan 1. ●

Tweetalig onderwijs

Ik werk op een school voor voortgezet onderwijs die tweetalig onderwijs aanbiedt. Een aantal ouders heeft ons laten weten dat wij geen extra bijdrage voor het tweetalig onderwijs mogen vragen, in verband met de invoering met de gratis schoolboeken. Klopt dit?

Nee. Als het gaat om een ouderbijdrage voor het tweetalig onderwijs zelf is er geen bezwaar, zolang deze bijdrage voldoet aan de wettelijke regels. In artikel 27, lid 2, van de Wet op het voortgezet onderwijs is vastgelegd wat het karakter van de ouderbijdrage is. Dat leest u

hieronder. Omdat ouders en leerlingen meestal bewust kiezen voor tweetalig onderwijs, zullen zij doorgaans wel bereid zijn om de bijdrage te betalen. Een ander geval is het wanneer uw school een extra bijdrage voor de boeken wilt vragen. Dat kan namelijk niet, in verband met de regeling voor de gratis schoolboeken. Artikel 6e van de Wet op het voortgezet onderwijs (WVO) is duidelijk: de school verstrekt lesmateriaal kosteloos aan haar leerlingen. Er is hierop geen uitzondering voor tweetalig onderwijs, boeken zijn tenslotte boeken. Dat lijkt ook voor de hand te liggen: een school voor tweetalig onderwijs kiest ervoor om een of meerdere vakken in een vreemde taal aan te bieden, bijvoorbeeld wiskunde in het Engels. Hiervoor wordt dan ook een boek in die taal gebruikt. Het is vreemd om hiervoor extra kosten te maken. Er zijn immers geen twee boeken nodig, als het hele vak in de vreemde taal wordt gegeven. En er is geen reden om aan te nemen dat Engelstalige boeken duurder zijn dan Nederlandstalige. Vanaf het schooljaar 2009-2010 wordt de lumpsum met 316,- per leerling verhoogd, zodat scholen de benodigde leermiddelen kunnen aanschaffen. Dat houdt in dat een school dus ook meer (of minder) per leerling mag uitgeven, afhankelijk van de keuzen die de school maakt. De school moet dus zelf de schoolboeken voor tweetalig onderwijs betalen en kan dit niet verhalen op de ouders via de ouderbijdrage.

In artikel 27, lid 2, van de Wet op het voortgezet onderwijs is vastgelegd wat het karakter van de ouderbijdrage is:

- de ouderbijdrage is vrijwillig;
- de school moet die vrijwilligheid opnemen in de overeenkomst die met ouders wordt afgesloten;
- de overeenkomst mag pas worden aangegaan nadat een leerling is toegelaten tot de school;
- ouders moeten in de overeenkomst kunnen aangeven welke extra diensten en activiteiten ze afnemen;
- de overeenkomst is een schooljaar geldig;
- er moet een kwietschelding- en reductieregeling worden opgenomen in de overeenkomst;
- pas na ondertekening van de overeenkomst verplichten ouders zich het overeengekomen bedrag te betalen. ●

Schoonmaken of betalen

Onze school heeft alle ouders voor de volgende keuze gesteld: Of we komen helpen met schoonmaken, of we moeten € 25,- betalen. Als ouders het antwoordstrookje niet inleveren, worden ze ingeroosterd. Er is weliswaar de mogelijkheid om aan te kruisen dat je niet wil schoonmaken, maar wij voelen ons zo erg voor het blok gezet. De medezeggenschapsraad (MR) heeft hier nog geen besluit over genomen. Dat gebeurt pas op de avond van de laatste inleverdag. Dit kan toch niet?

Nee. Voordat een school zoiets aan de ouders voorlegt, moet de oudergeleding van de MR hiermee hebben ingestemd. Bovendien kan de school ouders op geen enkele wijze verplichten tot meehelpen of tot betalen. Naar verwachting zal de oudergeleding van de MR daarom niet met deze gang van zaken instemmen. U mag dus als ouder reageren op deze brief, maar u bent niets verplicht. ●

Nieuw in de MR? kom naar MR-Start!

Voorjaar 2009: In het hele land bijeenkomsten voor nieuwe MR-leden

MR-Start is een bijeenkomst speciaal voor ouders en leerkrachten die kort geleden zijn gekozen in de medezeggenschapsraad (MR). U leert in één avond wat de rechten en plichten van de MR zijn en wat de raad in de praktijk heeft te vertellen. Hierdoor kunt u volwaardig meedraaien in uw MR.

Leer de spelregels van de medezeggenschap

Bij MR Start wordt medezeggenschap vergeleken met een spel. Om het te kunnen spelen zijn verschillende partijen nodig: de spelers, de tegenspelers en andere teams.

Belangrijk is dat u de spelregels kent, dat u een goede opstelling kunt kiezen en dat u weet dat er een scheidsrechter is die eventueel kan ingrijpen. Natuurlijk is er alle ruimte om vragen te stellen.

Locaties

Op de achterkant vindt u een overzicht van de verschillende plaatsen en data voor het voorjaar van 2009. Een bijeenkomst start om 19.30 en duurt tot 22.00 uur. Bij minimaal 15 deelnemers bestaat de mogelijkheid MR-Start op locatie te laten plaatsvinden. Denkt u hierbij aan gezamenlijke scholing van alle MR-leden van uw bestuur. Informeer naar de voorwaarden bij het cursussecretariaat: 036 - 533 15 00.

Amsterdam	ma. 6 april
Arnhem	wo. 8 april
Den Bosch	di. 31 maart
Den Haag	do. 16 april
Heerenveen	di. 7 april
Utrecht	wo. 15 april
Weert	do. 16 april
Zwolle	wo. 25 maart

Aanmelden

Deelnemen aan een bijeenkomst kost € 37,50 per persoon voor leden van de Vereniging Openbaar Onderwijs (VOO). Wanneer u geen lid bent, betaalt u € 75,- inclusief koffie/thee, cursusmateriaal en administratiekosten*.

Aanmelden voor MR-Start kan via de website www.voo.nl/cursussen.

Het schoolbestuur en de MR hebben belang bij goed geïnformeerde MR-leden. Daarom is in de WMS geregeld dat MR-leden recht hebben op scholing. De kosten daarvan komen voor rekening van het schoolbestuur.

* Op deze bijeenkomsten zijn de annuleringsvoorwaarden van de VOO van toepassing. Kijk voor de voorwaarden op www.voo.nl/cursussen

Ook voor MR-leden: Cursus medezeggenschap

In drie bijeenkomsten gaat u dieper in op complexe onderwerpen. Naast de basis: "WMS" en "De praktijk" kiest u uit zes verschillende modules om zo de cursus aan uw wensen en praktijk aan te passen. Kijk op www.voo.nl/cursussen.

Ondersteuning op maat: MR-Support

Uw medezeggenschapsraad denkt, adviseert en beslist over veel complexe zaken. Als u tegen problemen aanloopt waar u zelf niet (meer) uitkomt kunt u advies op maat krijgen van gespecialiseerde adviseurs van de Vereniging Openbaar Onderwijs. Praktisch, betaalbaar en als u wilt ook op locatie. Bel 036-533 1500 of mail naar mr@voo.nl.

opmerkelijk

Een lesrooster maken dat bij leerlingen in de smaak valt, is niet eenvoudig. Dat ondervond de directie van het Alkmaarse Van der Meij College. De eerste helft van het schooljaar waren er per ongeluk te weinig lessen gepland. Bovendien viel er ook nog wel eens een uurtje uit. Kortom, de leerlingen kregen veel minder onderwijs dan waarop ze recht hebben. De directeur, de docenten en de roostermakers staken de koppen bij elkaar en stelden een nieuw rooster op waardoor de leerlingen in de tweede helft van het schooljaar meer uren zouden gaan maken. De scholieren zouden op die manier uiteindelijk voldoende lessen krijgen. Het zou even wat meer inspanning van de leraren vragen, maar om de leerlingen tegemoet te komen, hadden ze dat graag over. De scholieren dachten daar echter anders over, ze werden nu ineens wel heel erg vaak op school verwacht. Een ware opstand der horden was het gevolg! De school werd nog nét niet bezet, maar het scheelde niet veel. De geschrokken schoolleiding had de handen vol aan het kalmeren van de gemoederen. De hulp van de politie werd zelfs ingeroepen. Om kort te gaan, het liep behoorlijk uit de hand daar in Alkmaar. De hele situatie leidde zelfs tot een meerdaagse algehele sluiting van de school. Weer geen les dus. Nou ja, dat halen ze later dit jaar dan maar weer in, toch? ●

Ouders meer betrekken bij de school van hun kinderen. Niet alleen zolang het kind op de basisschool zit, maar ook daarna, op het voortgezet onderwijs. Staatssecretaris Van Bijsterveldt hield daar onlangs een warm pleidooi voor. Ouders die weten wat de jeugd op school uitvoert, hebben meer vat op hun puberende kroost. Met als resultaat dat leerlingen de school niet zo snel voortijdig en ongediplomeerd verlaten. Geen onbelangrijk gegeven dus, voor een politica die onder het motto Aanval op de uitval heeft beloofd de voortijdige schooluitval in vier jaar tijd met 30.000 leerlingen te verminderen. De staatssecretaris krijgt er echter nog een hele kluit aan om de ouders de school in te krijgen. Niet dat de vaders en moeders niet willen, dat is het punt niet, die melden zich wel. Nee, de ware uitdaging zit 'm in het draagvlak bij de jongeren. Zo reageerden een Wageningse scholiere in dagblad Trouw op het voornemen van Van Bijsterveldt om meer ouders de school in te krijgen: "Mijn vader op school? Echt niet! Dan gaat ie zeker weer zogenaamd grappig doen en sta ik voor gek!". Daar kan hij het mee doen, de vader in kwestie. En de staatssecretaris ook trouwens; ze heeft nog een flinke generatiekloof te slechten! ●

die normaal gesproken redelijk gelijk opgaan in hun leesontwikkeling blijken na de zomervakantie ineens flinke niveaoverschillen te vertonen. De onderzoekers pleiten gelukkig niet direct voor afschaffing voor de zomervakantie. Maar op vakantie eens wat vaker 'met een boekje in een hoekje' kan waarschijnlijk geen kwaad. Of zou die oplossing te eenvoudig zijn? ●

Drentse kleuters blinken uit in taal, zo was onlangs te lezen op de website van Kennisnet. Al jong hebben ze een flinke woordenschat en ook begrijpend lezen krijgen ze buitengewoon vlot onder de knie. Kennelijk geheel in tegenstelling tot hun Amsterdamse makkerijtjes die in dezelfde week het nieuws haalden. De gemeente Amsterdam heeft namelijk speciaal voor de hoofdstedelijke kleuters een overzicht van essentiële woorden gemaakt: zonder die woordenschat zullen ze het lastig hebben als ze gaan leren lezen. De lijst is afgedrukt op een soort bureaulegger voor de meester of de juf. Maar wat maakt nu dat de Drentse kinderen het blijkbaar beter doen dan de Amsterdamse? Is het van invloed dat veel jonge Amsterdammertjes het Nederlands niet als moedertaal hebben? Zou kunnen, maar in Drenthe wordt dan weer veel dialect gesproken, wat ook niet altijd gunstig schijnt te zijn voor de taalontwikkeling. Vooralsnog is het een raadsel. Het zal toch niet aan de Amsterdamse leerkrachten liggen? Dan maar hopen dat die voorlopig hun boterhammetjes eten van de Nederlandstalige ... eh...placemat! ●

Nog meer taal in het nieuws. De website www.nu.nl schreef onlangs dat de zomervakantie bepaald geen bijdrage levert aan de taalontwikkeling van kinderen in de basisschoolleeftijd. Het bericht bleek gebaseerd op een onderzoek van twee onderwijskundigen aan de Universiteit van Twente. Zij gingen na hoe de leesvaardigheid van leerlingen zich ontwikkelt. En wat bleek: kinderen

In Lemsterland gaf de gemeente onlangs een cadeautje aan basisschoolleerlingen. De kinderen in de bovenbouw kregen een heus etiquetteboek. Geschreven door niemand minder dan Reinildis van Ditzhuizen; niet de eerste de beste als het gaat om de vraag hoe het eigenlijk hoort. Met het boek is niets mis. De aanwijzingen voor sociaal gedrag zijn heel redelijk: sorry zeggen als je tegen iemand aanloopt, opstaan voor een oudere in de bus, goedemorgen zeggen tegen de buurman en liever niet liegen. Nou ja, dat laatste misschien alleen als je een presentje krijgt dat je eigenlijk niet zo heel erg leuk vindt. Altijd handig om te weten. Maar met dit etiquetteboek zullen de kids heus wel oprecht in hun nopjes zijn. ... ●

Met het syndroom van Down toch naar een gewone school. Op de Beatrixschool in het Overijsselse Rijssen kijkt men er niet van op. Ieder kind is in principe welkom, ook als het op een of andere manier extra aandacht nodig heeft. En dus kwam er onlangs een kind met Down. Alles gaat goed, het kind leert wat ze kan en heeft het naar haar zin op school. Alleen wil ze nog wel eens gaan dwalen, met het risico dat ze van het schoolplein af raakt.

En dat met al het verkeer rondom de school. Een hek om het plein bleek een goede remedie. Dat staat er nu. Alleen wil niemand de rekening voldoen. De gemeente niet en het schoolbestuur niet. Men houdt elkaar verantwoordelijk en er is een welles-nietes-situatie ontstaan. De school overweegt om de ouders de rekening te laten betalen. In het kader van passend onderwijs voor ieder kind zouden gemeente én schoolbestuur zich wat meer gepast mogen opstellen. ●